

ZAVOD ZA ZNANSTVENI I UMJETNIČKI RAD
HRVATSKE AKADEMIJE ZNANOSTI I UMJETNOSTI
U SPLITU

CROATIAN ACADEMY OF ARTS AND SCIENCES
SPLIT INSTITUTE OF ARTS AND SCIENCES

SVEZAK 13 – VOLUME 13

ADRIAS	sv. 13	str. 1 – 471	SPLIT, 2006.
--------	--------	--------------	--------------

A D R I A S

**ZBORNİK ZAVODA ZA ZNANSTVENI I UMJETNIČKI RAD
HRVATSKE AKADEMIJE ZNANOSTI I UMJETNOSTI U SPLITU**

**CROATIAN ACADEMY OF ARTS AND SCIENCES
SPLIT INSTITUTE OF ARTS AND SCIENCES JOURNAL**

Izdavač - Publisher:

HRVATSKA AKADEMIJA ZNANOSTI I UMJETNOSTI – ZAVOD ZA ZNANSTVENI
I UMJETNIČKI RAD U SPLITU

CROATIAN ACADEMY OF SCIENCES AND ARTS - SPLIT INSTITUTE OF ARTS
AND SCIENCES

Adresa – Address: Trg braće Radića 7, 21000 Split, Hrvatska (Croatia),
tel/fax: + 385 21 348 599; e-mail: hazu.zavod.split@st.htnet.hr

Za izdavača - For Publisher: akademik Slavko Cvetnić

Tehnički urednik – Technical editor: Ranko Muhek

Časopis izlazi jednom godišnje – The journal is published annually

Naklada – Circulation: 500 primjeraka

Prijelom i tisak – Print: ZiB Mladost, Gundulićeva 24, Zagreb

Uredništvo - Editorial board:

DAVORIN RUDOLF (**glavni urednik - Editor-in-Chief**), Split
VLADIMIR IBLER, Zagreb
NENAD CAMBI, Split
HERWIG ROGGEMANN, Berlin
IVO GRABOVAC, Split
ZLATA DRNAS DE CLEMENT, Cordoba
IVAN MIMICA, Split
VESNA BARIĆ PUNDA, Split
MARICA RISSMONDO BERKET, Split
NIKOLINA URODA, Split

Tajnica Uredništva/Secretariat: Nikolina Uroda

UDK: 342.4 (4-67 EU)(094.5)

ISSN 0352-9924

ADRIAS

ZBORNIK RADOVA ZAVODA ZA ZNANSTVENI I UMJETNIČKI RAD
HRVATSKE AKADEMIJE ZNANOSTI I UMJETNOSTI U SPLITU

ADRIAS

CROATIAN ACADEMY OF ARTS AND SCIENCES
SPLIT INSTITUTE OF ARTS AND SCIENCES JOURNAL

SVEZAK 13 – VOLUME 13

ZAGREB – SPLIT 2006.

SADRŽAJ

<i>Predgovor: Ugovor o Ustavu za Europu</i> – važan reformski akt Europske unije	7
Ugovor o Ustavu za Europu (Ustav Europske unije)	21

PREDGOVOR

UGOVOR O USTAVU ZA EUROPU – VAŽAN REFORMSKI AKT EUROPSKE UNIJE

«Doći će dan kada će se svi narodi ovoga kontinenta, a da pri tome ne izgube svoja razlikovna obilježja ni slavnu osobnost, ujediniti u viši oblik zajedništva i stvoriti europsko bratstvo... Doći će dan kada će tržišta otvorena za ideje predstavljati jedinu bojišnicu... Doći će dan kada će glasovi s biračkih mjesta zamijeniti metke i bombe».

Te proročanske riječi o ujedinjenju Europe izgovorio je 1849. francuski književnik Victor Hugo (1802.-85.).

1. Prve rasprave o Ustavu Europske unije (EU) započele su u Europskome parlamentu 1984. Većinom glasova bio je usvojen prijedlog o temeljitim reformama Europske zajednice (danas: unije). Potom su doneseni važni dokumenti koji su prethodili Ustavu: Jedinstveni europski akt (1987.),¹ Ugovor o Europskoj uniji (Maastricht, 1992.),² Amsterdamski ugovor (1997.),³ Ugovor iz Nice (2001.).⁴

2. Na sastanku u Laekenu u prosincu 2001. Europsko vijeće EU-a je ustanovilo Europsku konvenciju o budućnosti Europe (engl. *Convention on the Future of Europe*), posebno *ad hoc* tijelo radi pripremanja prijedloga o reformama EU-a i izradi nacрта ustava EU. Izbor Konvencije (umjesto međudržavne konfe-

¹ *Single European Act*, stupio je na snagu 1. srpnja 1987. Sadržavao je prve važne reforme ugovora zaključenih nakon 1950. Svrha je bila, među ostalim, postizanje jedinstvenog tržišta unutar Europske zajednice do 1. siječnja 1993.

² *Treaty on the European Union*, potpisan je 7. veljače 1992., stupio je na snagu 1. studenoga 1993. Tim je ugovorom uspostavljena Europska unija, čvršći savez zapadnoeuropskih država. Postavljeni su ciljevi ekonomske i monetarne unije, jedinstvene valute (otvoren je put uvođenju *aura*), proklamirana je zajednička vanjska i sigurnosna politika, suradnja u području pravosuđa i unutarnjih poslova, uvođenje građanstva Unije. Europska zajednica je prerastala iz pretežno ekonomske u ekonomsko političku uniju.

³ *Treaty of Amsterdam*, potpisan je 2. listopada 1997., stupio je na snagu 1. svibnja 1999. Pojačana je europska integracija proklamiranjem načela slobode, demokracije i poštivanja ljudskih prava. Potaknuta je i reforma EU institucija, posebice jačanje Europskog parlamenta (povećan je broj odluka koje se donose postupkom suodlučivanja), normirana je mogućnost suspenzije države članice u postupku donošenja odluka i dr.

⁴ *Treaty of Nice*, potpisan je 26. veljače 2001., stupio je na snagu 1. veljače 2003. U vrijeme usvajanja ugovora pravni temelji na kojima je počivala EU u cjelini sadržavali su osam ugovora i više od 50 protokola i dodataka, pa je EU struktura postala složena i teška za razumijevanje građanima. Stoga su u Nici potaknute nove institucionalne reforme koje su ostvarene nakon novog proširenja EU-a (učlanjenja novih deset država 1. svibnja 2004.). – O razvitku europske integracije, institucijama, pravnom sustavu EU i dr. pogledajte u *Uvod u Europsku uniju*, ur. Ljerka Mintas-Hodak, Zagreb, 2004.

rencije) bio je važna novina u usporedbi s prijašnjim postupcima revizije ugovora. Konvencija je okupila predstavnike država članica EU, članove Europskog parlamenta, nacionalnih parlamenata, EU Komisije, socijalnih partnera, nevladinih udruga, mladih i dr. (za predsjednika je imenovan nekadašnji francuski predsjednik Giscard d'Estaing), koji su u razdoblju od veljače 2002. do lipnja 2003. raspravljali o promjenama unutar Unije. Učinak tih rasprava bio je nacrt ugovora o uspostavljanju ustava za Europu (poticaj za izradu ustava EU-a dala je Francuska). Nacrt je predstavljen Europskome vijeću u Solunu 19. i 20. veljače 2002. Služio je kao osnova za pregovore na EU međuvladinoj konferenciji tijekom 2003-2004.

3. Na EU međuvladinoj konferenciji (*Intergovernmental Conference*, koja je bila sazvana 30. rujna 2003.), postignut je u Bruxellesu 18. lipnja 2004. politički konsenzus 25 država članica EU-a o tekstu Ugovora o Ustavu za Europu (Ugovora kojim se uspostavlja Europski ustav, Europskog ustava, *Treaty establishing a Constitution for Europe, Constitutional Treaty*). Bili su usvojeni tekstovi Ugovora o Ustavu za Europu, protokoli i prilozi Ugovoru o Ustavu, te izjave država koje su priložene Završnom aktu. Konferencija je uz to primila na znanje izjave pojedinih država članica koje su također priložene Završnom aktu.

4. Ugovor o Ustavu za Europu i Završni akt potpisani su u Rimu 29. listopada 2004.⁵

Sam EU ustav je međunarodni ugovor (premda ima naziv «ustav», uobičajen za najviši pravni akt u internome pravnom poretku država).

5. Da bi Ugovor o Ustavu za Europu stupio na snagu moraju ga ratificirati sve države članice EU-a.⁶ U Ustavu je unijet i očekivani datum njegova stupanja na snagu: 1. studenoga 2006. Ako do toga dana Ustav ne ratificiraju sve države članice EU-a, stupit će na snagu prvog dana drugog sljedećeg mjeseca nakon dana polaganja posljednje isprave o ratifikaciji (ratifikacijske isprave se pohranjuju u arhiv tajništva Vlade Talijanske Republike).

Ustav EU-a, kad stupi na snagu, zamijenit će sve EU ugovore potpisane tijekom proteklih pedeset godina, osim ugovora o Europskoj zajednici za atomsku energiju (*Euroatom*).

⁵ Ugovor su potpisali šefovi država ili vlada 25 država članica EU-a, a Završni akt i tri države kandidatkinje (Rumunjska, Bugarska i Turska).

⁶ Čl. IV.-447 Ustava. Postupak ratifikacije (akta kojim u većini država parlament odobrava tekst potpisanog međunarodnog ugovora i time ovlašćuje najviši organ vanjskog zastupanja, u pravilu šefa države, da o tome izda i potpiše tzv. ratifikacijsku ispravu) ovisi o ustavnim propisima. U deset država EU-a ratifikacija je ovisila ili ovisi o referendumu (obvezujućem ili konzultativnom): Češkoj, Danskoj, Francuskoj, Irskoj, Luksemburgu, Nizozemskoj, Poljskoj, Portugalu, Španjolskoj i Velikoj Britaniji. Za učlanjenje (udruživanje) Hrvatske u EU naš Ustav nalaže održavanje referenduma (čl. 141. st. 4. i 5. Ustava).

6. O načinu ratificiranja Ustava EU odlučuje svaka država članica EU-a u skladu sa svojim ustavnim odredbama.

Do sada su (22. prosinca 2005.) ugovor ratificirale: *Austrija, Cipar, Njemačka, Grčka, Mađarska, Italija, Latvija, Litva, Luksemburg, Malta, Slovačka, Slovenija i Španjolska* (13 država).

Ugovor nisu ratificirale dvije države: *Francuska* (rezultat na referendumu 29. svibnja 2005. bio je negativan, protiv usvajanja Ustava glasovalo je 54,68 posto građana; pozivu na referendum odazvalo se 69,34 posto od ukupnoga broja upisanih birača) i *Nizozemska* (na konzultativnom referendumu 1. lipnja 2005. protiv je glasovalo 61,7 posto građana; pozivu na referendum odazvalo se 63 posto birača).

U ostalim državama članicama EU-a stanje je sljedeće:

Belgija: Ustav je ratificiran u Gornjem i Donjem domu Parlamenta, u parlamentima francuske i njemačke zajednice i u parlamentima regija Bruxelles i Wallon. Ratifikacija još nije obavljena u flamanskoj regiji.

Češka: referendum (vjerojatan) odgođen je za kraj 2006. ili početak 2007.

Referendum u *Danskoj*, koji se trebao održati 27. rujna 2005., odgođen je (novi datum nije utvrđen).

Estonija: o ratificiranju će se odlučiti u Parlamentu (prije konačnog glasanja obaviti će se javna rasprava).

Irska: odlučit će se u Parlamentu i referendumom. Referendum je odgođen (novi datum nije utvrđen).

Finska: rasprava u Parlamentu, predviđena za jesen 2005., odgođena je za kraj 2005. ili početak 2006.

Poljska: još nije odlučeno o datumu ratificiranja.

Portugal: referendum (u listopadu 2005.) je odgođen.

Švedska: podnošenje u Parlamentu zakona o ratifikaciji bilo je predviđeno tijekom ljeta 2005. a usvajanje u prosincu 2005. Taj postupak je odgođen.

Velika Britanija: odlučit će se u Parlamentu i referendumom (ratifikacija u Parlamentu je suspendirana 6. lipnja 2005.).⁷

Bugarska i Rumunjska prihvatile su EU ustav ratificirajući ugovor o pristupanju. Simboličnim glasanjem Ustav je potvrdio *Europski parlament*.

Nakon negativnih rezultata na referendumima u Francuskoj i Nizozemskoj i odgađanja ratificiranja u nekim državama članicama EU-a, Ustav EU

⁷ Premijer Tony Blair je u Parlamentu izjavio: "Realno gledajući, nakon francuskog i nizozemskog "ne", ratifikacija nije opravdana ako se i dok se takav rezultat glasanja ne izmijeni".

neće stupiti na snagu 1. studenoga 2006. O tome su raspravljali predsjednici država ili vlada članica EU-a na sjednici Europskoga vijeća 16. i 17. lipnja 2005. «Datum za izvješće o ratificiranju Ugovora, prvotno planiran 1. studenoga 2006., nije više održiv – kazano je na tome skupu – jer države koje nisu ratificirale Ugovor ne mogu dati jasan odgovor prije sredine 2007.» Odlučili su, stoga, uzeti «stanku za razmišljanje» i unatoč svemu postupak ratificiranja nastaviti.⁸ U prvom semestru 2006., za predsjedanja Austrije, ponovno će razmotriti sažetke rasprava o EU ustavu (građana, građanskih udruga, socijalnih partnera, EU Parlamenta, nacionalnih parlamenata i političkih stranaka) i konačno odlučiti što učiniti i kako nastaviti postupak radi njegova stupanja na snagu.

7. Zašto su građani Francuske i Nizozemske odbacili ponuđeni tekst EU ustava?⁹ Razlozi su različiti. Građani su strahovali da će neoliberalni model gospodarstva normiran u Ustavu ugroziti europski socijalni model, da će izgubiti postignute standarde države blagostanja zbog jačanja konkurentnosti EU-a (golemih ulaganja u razvoj tehnologije radi pojeftinjenja proizvodnje posebice),¹⁰ zaposleni djelatnici zbog priliva jeftine radne snage iz novoprimljenih deset država i mogućeg gubitka radnih mjesta. Dvojbe je izazvao i nagoviješteni prijem u članstvo Turske (70,3 milijuna stanovnika!).

Francuze odavna iritira arogancija briselske birokracije. Nisu oduševljeni što će, primjerice, u Parlamentu EU-a, u razdoblju od 2004. do 2009. sjediti 99 Nijemaca, a svega 78 Francuza.¹¹ Nizozemci su kritizirali sustav glasovanja u institucijama EU-a i donošenje odluka majorizacijom (29 odluka za koje je sada potreban konsenzus moći će se, nakon stupanja na snagu Ustava, donositi kvalificiranom većinom),¹² a upozorili su i na gubitak autentične građanske kontrole institucija EU-a i dr.

⁸ Nakon referenduma u Francuskoj i Nizozemskoj uspješni referendumi su održani u Luksemburgu, Cipru i Malti.

⁹ Da se postupak ratificiranja nastavio u ostalim državama članicama EU-a, sa sigurnošću se očekivalo odbijanje ratifikacija u Danskoj, V. Britaniji i Češkoj.

¹⁰ Misli se prvenstveno na načela "slobodnog kretanja kapitala" (unutar i izvan EU-a) i "slobodnog i nenarušenog natjecanja" (frazza koja se u Ustavu na nekoliko mjesta ponavlja) koja se odnose na sva područja, od brige za očuvanjem zdravlja do energije i transporta.

¹¹ Analitičari smatraju da su Francuzi zaokruživši na listićima "ne" izrazili i svoje nezadovoljstvo aktualnom Vladom.

¹² U Europskome vijeću npr. Njemačka, Francuska, Italija i V. Britanija imaju svaka po 29 glasova, Slovenija 4, Malta 3. Odluke o važnim pitanjima donose se konsenzusom, ali u većini predmeta majorizacijom, tj. kvalificiranom većinom. Tzv. «blokirajuća manjina» u Europskome vijeću i Vijeću ministara, u kojoj moraju biti najmanje četiri člana Vijeća, premda će vetom moći zaustaviti donošenje odluka, nije pouzdan jamac za

Ustav se, dalje, kritizira (i u državama u kojima je ratificiran) jer umjesto udruženja država koje surađuju stvara *državu Europu* (ili neku vrstu federalne države *sui generis*), pretjerano smanjuje suverenitet članica EU-a. Europski zakoni npr. imaju višu pravnu snagu od nacionalnih u važnim područjima gospodarskog života u kojima institucije EU-a imaju isključivu nadležnost, dodane su nove «podijeljene nadležnosti» u područjima teritorijalne kohezije, energije i svemira, normirani su izgled zastave, sadržaj gesla («ujedinjeni u raznolikosti») i himna koji su tradicionalni atributi nacionalnog identiteta. Češki predsjednik Vaclav Klaus upozorio je da će se Ustavom EU-a uspostaviti dominacija sveeuropskih (nadmacionalnih) organa i institucija nad nacionalnim organima i institucijama i da će države u EU po svojim ovlaštenjima postati puke regije ili provincije. Sindikati su oštro kritizirali odredbu koja proklamira suzbijanje inflacije kao glavni cilj Europske središnje banke, a ne i potiranje nezaposlenosti, građanske udruge nadležnosti Europske komisije koje su šire negoli izvršnih tijela u demokratskim sustavima¹³ i dr.

Naposlijetku, tekst Ustava je nekonzistentan, zamršen, vrvi nepotrebno normiranim detaljima, unosi u odnose institucija i brojnih tijela EU-a komplicirane postupke konzultiranja i usklađivanja stavova, nerazumljiv je većini građana. Uz to je i dug, u engleskoj verziji ima 60 tisuća riječi (američki Ustav npr. 4600).

8. U *Izjavi o ratifikaciji Ugovora o Ustavu za Europu* (usvojena je na konferenciji u Bruxellesu 18. lipnja 2004. i priložena Završnom aktu) kazano je: ako nakon dvije godine od potpisivanja Ugovora o Ustavu za Europu dvadeset država članica ratificira Ustav, a jedna ili više država ima teškoća u postupku ratificiranja, održat će se sastanak šefova država ili vlada članica EU-a unutar Europskoga vijeća. Sudionici toga skupa (ako se doista sazove) odlučit će da se npr. ponovi postupak ratificiranja u državama u kojima referendum nije uspio (u skladu s nacionalnim propisima o referendumu u tim državama),¹⁴ ili će sazvati novu EU konvenciju (međuvladinu konferenciju), ili će odlučiti o posebnim *ad hoc* aranžmanima, uključujući utvrđivanje načina i postupka za izmjenu pojedinih odredbi i dopunu Ustava.¹⁵

štiti interesa malih država. - V. Rudolf, Europska unija možda nije najsretniji izbor, ali je jedini, u: *Nacionalni i kulturni identitet Hrvatske i članstvo u Europskoj uniji*, Split, 2005., str 53.-60.

¹³ Europska komisija npr. zahtjev koji je potpisalo milijun građana EU-a može, ako želi, ignorirati.

¹⁴ Poznavatelji prilika u Francuskoj i Nizozemskoj smatraju da se drugačiji ishod referenduma može očekivati poslije sljedećih izbora u tim državama, 2007.

¹⁵ Ako se tekst Ugovora o Ustavu za Europu izmijeni morat će izmjene ratificirati i one države članice EU-a koje su prvotni, tzv. rimski tekst već ratificirale. Revizija EU ustava nakon njegova stupanja na snagu uređena je u člancima IV.-443., IV.-444. i IV.-445. Ustava.

Dok se Ustav EU-a ne ratificira u svim državama članicama EU-a, ugovor iz Nice i ostali važeći EU ugovori ostaju na snazi.

9. Valja imati na umu – a to je važno za našu zemlju – da postojeći EU ugovori uređuju odnose između 27 država članica (sadašnjih 25 država plus Rumunjska i Bugarska koje će postati punopravne članice 2007. ili 2008.¹⁶). Za novo proširenje EU-a, ako Ustav u međuvremenu ne stupi na snagu, morat će se postojeći EU ugovori dopuniti.

10. Unija je zapala u teškoće i zbog neslaganja u institucijama EU o visini proračuna za razdoblje 2007.-2013. Šefovi država i vlada su se na EU *summitu* u prosincu 2005. složili s iznosom u visini od 862 milijarde eura za sedmogodišnje financiranje EU-a, a EU Parlament je u lipnju 2005. bio predložio 975 milijardi. Umanjeni proračun, prema mišljenju većine članova Parlamenta npr., ne jamči dalji napredak, konkurentnost, solidarnost, jedinstvenost (dovođenje standarda članica i njenih oko 250 regija na istu razinu) i sigurnost u budućnosti EU-a. Posebno je istaknuto da se sa smanjenim proračunom ne mogu ispuniti obveze prema novoprimljenim državama članicama. Analitičari smatraju da će Komisija u veljači 2006. predložiti novi nacrt proračuna koji će služiti za nove pregovore.

11. Prioritet u planu rada austrijske Vlade tijekom njena predsjedanja Unijom u prvih šest mjeseci 2006. imat će nastojanja da se postigne suglasnost članica EU oko Ustava (ostali prioriteti su: snabdijevanje energijom, pitanje proširenja EU i suzbijanje masovnih epidemija). O tome će raspravljati i EU Parlament sredinom siječnja 2006. Odbor za pitanja Ustava (*Constitutional Affairs Committee*) načinio je program prema kojemu bi Ustav, nakon niza rasprava u tzv. parlamentarnim forumima, stupio na snagu 2009. Rasprave bi trebale započeti u proljeće 2006. a okončati u drugoj polovici 2007.

Nakon Austrije, predsjedanje Unijom preuzet će Finska.

12. Hrvatska je prva među tranzicijskim zemljama, 5. listopada 1990., izrazila želju za učlanjenjem u Europsku zajednicu (danas: uniju) na međunarodnoj konferenciji u Institutu za globalnu ekonomiju u New Yorku.

Nakon međunarodnog priznanja države Hrvatske 1991. i 1992. međusobni trgovinski odnosi između naše zemlje i Europske zajednice (unije) uređivani su jednostranim odredbama Vijeća ministara EZ-a (Vijeća ministara EU-a). Vijeće je u razdoblju od 1992. do 2001. redovito obnavljalo dodjelu

¹⁶ Očekuje se da će Bugarska i Rumunjska pristupiti EU 1. siječnja 2007. Europska komisija je, međutim, rezervirala pravo EU-a odgoditi pristupanje za godinu dana, za jednu ili obje zemlje, ako očigledno ne budu u stanju ispuniti uvjete za učlanjenje do očekivanoga roka (mišljenje Europske komisije od 22. veljače 2005.).

autonomnih trgovinskih povlastica Hrvatskoj. Godine 1995. Hrvatska je kratko vrijeme bila uključena u program *Phare*, a 1997. bili su u Vijeću utvrđeni politički i ekonomski uvjeti bilateralnih odnosa s Hrvatskom.

U svibnju 1999. Europska komisija je predložila proces stabilizacije i pridruživanja tranzicijskih država jugoistočne Europe: Hrvatske, Albanije, Bosne i Hercegovine, Makedonije (podnijela je 22. ožujka 2004. zahtjev za punopravno članstvo u EU, 17. prosinca 2005. stekla je status zemlje kandidatkinje) te Srbije i Crne Gore (Bugarska i Rumunjska, premda su dio jugoistočne Europe, nisu bile obuhvaćene tim procesom nego tzv. pretpristupnom strategijom EU-a za tadašnje države kandidatkinje).

Na sastanku šefova država ili vlada članica EU-a u Zagrebu, u studenome 2000., otvoreni su pregovori između Hrvatske i EU-a o Sporazumu o stabilizaciji i pridruživanju (SSP). Tim Sporazumom, potpisanim u Luksemburgu 29. listopada 2001., Hrvatska je stekla status pridruženog člana i potencijalnog kandidata za članstvo u EU. Sporazum je stupio na snagu 1. veljače 2005.¹⁷

Hrvatski sabor je 18. prosinca 2002. donio rezoluciju o pristupanju Hrvatske Europskoj uniji u kojoj je, među ostalim, kazano:

“HRVATSKI SABOR

Utvrđuje da je ulazak Republike Hrvatske u punopravno članstvo u Europskoj uniji strateški nacionalni cilj kojem će u daljnjem djelovanju Hrvatski sabor davati punu i stalnu potporu.

Potvrđuje svoju opredijeljenost da se uključivanje Republike Hrvatske u Europsku uniju treba temeljiti na individualnom pristupu i postignućima.

Ističe da je Republika Hrvatska po svom nasljeđu, kulturi i geopolitičkom položaju dio srednjoeuropskog, mediteranskog kruga i želi aktivno i svestrano pridonijeti naporima međunarodne zajednice i Europske unije na postizanju i uspostavljanju političke stabilizacije i trajnog mira u jugoistočnoj Europi.

Odlučuje da će sustavno i na temelju dogovornog djelovanja strana predstavljenih u Hrvatskom saboru u potpunosti uskladiti zakonodavni pravni sustav Republike Hrvatske sa standardima i pravnim stečevinama Europske unije.

¹⁷ Potpisivanjem SSP-a Hrvatska je prvi put stupila u ugovorne odnose s EU. Istovremeno je bio potpisan Privremeni sporazum (o trgovinskim pitanjima, usklađivanju zakonodavstva u pojedinim područjima, cestovnom prijevozu i dr.) koji se primjenjivao od 1. siječnja 2002. (premda je formalno stupio na snagu 1. ožujka 2002.) do stupanja na snagu SSP-a.

Potiće Vladu Republike Hrvatske da do kraja veljače 2003. godine podnese zahtjev za punopravno članstvo Republike Hrvatske u Europsku uniju, a o procesu pregovora izvješćuje Hrvatski sabor.

Odlučuje da će raditi po posebnom postupku kako bi se uz dužnu pozornost, stručnost i učinkovitost osiguralo dostizanje konačnog cilja uključivanja Republike Hrvatske u Europsku uniju.

Iskazuje svoju punu privrženost europskim integracijskim procesima na integracijskim načelima Europske unije osobito iskazanim u načelima poštivanja različitosti, partnerstva, ravnopravnosti i očuvanja nacionalnog identiteta svakog naroda.

Očekuje da Europski parlament, institucije i članice Europske unije uvažavaju konsenzus i odlučnost svih političkih snaga u Republici Hrvatskoj glede pristupanja Europskoj uniji iskazan i u ovoj Rezoluciji.»

Zahtjev za punopravno članstvo u EU hrvatska je Vlada podnijela 21. veljače 2003. u Ateni (Grčka je u to vrijeme predsjedala Unijom).

Desetoga srpnja 2003. Hrvatskoj je upućen Upitnik Europske komisije (4560 pitanja iz raznih područja političkog, društvenog i gospodarskog života), na koji je hrvatska Vlada odgovorila 9. listopada 2003.¹⁸ Na temelju tih odgovora Europska komisija je 20. travnja 2004. dala pozitivno mišljenje o zahtjevu naše zemlje za učlanjenje u EU. U zaključku Mišljenja je kazano:

“Hrvatska je funkcionalna demokracija sa stabilnim institucijama koje garantiraju vladavinu prava. Ne postoje veći problemi vezani uz poštivanje osnovnih prava. U travnju 2004. godine, tužiteljica Međunarodnog kaznenog suda za bivšu Jugoslaviju izjavila je da Hrvatska sada u potpunosti surađuje sa Sudom. Hrvatska treba nastaviti s punom suradnjom i poduzeti sve potrebne korake da bi osigurala da se preostali optuženik pronađe i prebaci na Međunarodni kazneni sud za bivšu Jugoslaviju. Hrvatska treba uložiti dodatne napore u području manjinskih prava, povratka izbjeglica, reforme pravosuđa, regionalne suradnje i borbe protiv korupcije. Na toj osnovi, Komisija potvrđuje da Hrvatska ispunjava političke kriterije koje je 1993. utvrdilo Europsko vijeće u Kopenhagenu kao i uvjete Procesu o stabilizaciji i pridruživanju koje je 1997. godine odredilo Vijeće.

Hrvatska se može smatrati zemljom s djelotvornom tržišnom ekonomijom. Trebala bi biti u stanju nositi se sa pritiscima konkurencije i tržišnih snaga unutar Unije u srednjoročnom razdoblju, pod uvjetom da nastavi provoditi svoj program reformi za uklanjanje preostalih slabosti.

¹⁸ Hrvatska je odgovorila na još 184 pitanja koja je Europska komisija naknadno postavila.

Hrvatska će biti u poziciji da u srednjoročnom razdoblju preuzme svoje obveze koje proizlaze iz članstva, pod uvjetom da uloži značajne napore pri usklađivanju svojeg zakonodavstva s pravnom stečevinom Zajednice i u osiguravanju njegove primjene i provedbe. Međutim, puno poštivanje pravne stečevine Zajednice u području zaštite okoliša moguće je postići samo dugoročno i za njega bi bila potrebna velika ulaganja.

U svjetlu gore navedenog, Komisija preporuča otvaranje pregovora s Hrvatskom za pristupanje Europskoj uniji.

Kako bi se Hrvatskoj pomoglo u pripremi pregovora o pristupanju, potrebno je provesti sveobuhvatan screening. Osim toga, Komisija preporuča da EU razvije strategiju koja bi prethodila pristupanju Hrvatske i u ovom smislu priprema potrebne prijedloge.

Sastavni dio ovog Mišljenja je nacrt Europskog partnerstva za Hrvatsku koji identificira prioritete kojima je potrebno posvetiti pažnju u fazi priprema za pristupanje. Komisija će redovito obavještavati Vijeće o napretku Hrvatske u njezinim priprema za članstvo u EU.”¹⁹

Europsko vijeće EU-a je u Bruxellesu 18. lipnja 2004. dodijelilo Republici Hrvatskoj status kandidata za punopravno članstvo u EU.²⁰

Pregovori o pristupanju Republike Hrvatske Europskoj uniji formalno su započeli 3. listopada 2005. prvom sjednicom međuvladine konferencije o pristupanju na kojoj su predstavnici država članica EU-a i Republike Hrvatske razmijenili tzv. opća stajališta.²¹ Tijekom pregovora, koji traju, razmatraju se i utvrđuju uvjeti i načini preuzimanja i primjene u Hrvatskoj (državi kandidatkinji) pravne stečevine Europske unije (*franc. acquis communautaire*, krat. *acquis*), tj. primarnog zakonodavstva EU-a (osnivačkih ugovora), sekundarnog zakonodavstva (uredbi, odluka, direktiva), drugih pravnih vrela (presuda Suda pravde EU-a, međunarodnih ugovora) te ostalih akata (rezolucija, smjernica, izjava i dr.).²² Nakon uspješnog okončanja pregovora zaključit će se između

¹⁹ Europska komisija je 6. listopada 2004. objavila Pretpristupnu strategiju za Republiku Hrvatsku.

²⁰ Europsko vijeće je 17. prosinca 2004. u Bruxellesu donijelo odluku da pristupni pregovori o članstvu Hrvatske u EU započnu 17. ožujka 2005., ako se ostvari puna suradnja Hrvatske s haškim Tribunalom za zločine počinjene u bivšoj Jugoslaviji tijekom ratova u devedesetim godinama prošloga stoljeća.

²¹ Nešto kasnije (4. prosinca 2005.) započeli su pregovori s Turskom koja još od 1964. ima sporazum s EU o pridruživanju, a 1987. podnijela je zahtjev za članstvo u EU.

²² Ta faza, koja započinje nakon formalnog otvaranja pregovora, obično se naziva *screening* (pregled i ocjena nacionalnog zakonodavstva države kandidatkinje u usporedbi s pravnom stečevinom EU-a).

država članica EU-a i Republike Hrvatske *ugovor o pristupanju*,²³ koji će stupiti na snagu nakon što ga ratificiraju parlamenti svih država članica EU-a i Hrvatski sabor.²⁴ Stupanjem toga ugovora na snagu Hrvatska će postati članica Europske unije.

13. Pošto konačno učlanjenje države kandidatkinje u Europsku uniju ovisi o brojnim političkim i gospodarskim činiteljima i odlukama, ne može se pouzdano prognozirati datum ulaska Hrvatske u tu za nas vrlo važnu europsku gospodarsko-političku organizaciju. Latvija, Litva, Malta i Slovačka postale su 1. svibnja 2004. punopravnim članicama EU-a 4 godine nakon što su započele pregovore o pristupanju (14. veljače 2000.), Cipar, Češka, Estonija, Mađarska, Poljska i Slovenija nakon nešto više od 6 godina (pregovori su započeli 30. ožujka 1998.), a Bugarska i Rumunjska, ako uđu u EU 1. siječnja 2007., nakon 7 godina. Valja imati na umu da sam postupak ratificiranja (nakon završetka pregovora i potpisivanja ugovora o pristupanju) traje otprilike godinu do dvije godine (deset država koje su se učlanile u EU 2004. potpisale su ugovor o pristupanju 13. prosinca 2002., a Bugarska i Rumunjska 25. travnja 2005.).²⁵

14. Hrvatskoj je Europska unija najvažniji trgovinski partner. Prema izvješću Europske komisije od 9. studenoga 2005.²⁶ u 2004. godini 68 posto hrvatske vanjske trgovine bilo je vezano uz EU (trgovina s drugim po redu partnerom, Bosnom i Hercegovinom, iznosila je 6,2 posto u našoj sveukupnoj trgovinskoj bilanci). Između 2000. i 2004. naš izvoz u države EU-a porastao je

²³ Potpisivanjem toga ugovora Hrvatska će steći status *države pristupnice* (moći će pratiti sjednice Europskog vijeća i Europskog parlamenta kao aktivan promatrač).

²⁴ U našem internom pravu postupak sklapanja i ratificiranja ugovora s EU o pristupanju uređen je u čl. 138. i 139. Ustava Republike Hrvatske, a pitanja vezana uz učlanjenje (udruživanje i razdruživanje) Republike Hrvatske u EU u čl. 141. Ustava Republike Hrvatske.

²⁵ Različita su nagađanja o datumu učlanjenja Hrvatske u EU. Prema nekim prognozama (Centra za europsku politiku u Bruxellesu) 2007. postat će članice EU-a Rumunjska i Bugarska, 2009. Hrvatska, Norveška i Island, 2012. Švicarska, Turska i Makedonija, 2020. Albanija, Bosna i Hercegovina, Srbija i Crna Gora i Kosovo, 2025. Bjelorusija, Moldova i Ukrajina. – Prema: Vukadinović & Čehulić, *Politika europskih integracija*, Zagreb, 2005., str. 381. Na tome popisu, međutim, nema Rusije, Makedonija i Turska su već države kandidatkinje, dvojbeno je hoće li Norveška u skorijoj budućnosti odlučiti pristupiti EU. Sve to kazuje da su prognoze o datumu bilo kojega proširenja EU-a plod nesigurnih subjektivnih procjena, a često i želja. Jedno je, međutim, sigurno: EU će se širiti i institucionalno učvršćivati, ekonomski i politički, jer na to sili globalizacija proizvodnje, tržišta i kapitala, surovi uvjeti natjecanja na svjetskome tržištu, prijelaz iz društva rada u društvo znanja.

²⁶ *Croatia 2005 Progress Report, Brussels, 9 November 2005, COM (2005) 561 final.*

za 37 posto (s 2.86 milijardi eura u 2000. na 3.92 milijarde u 2004., najviše u Italiju, Njemačku, Austriju i Sloveniju), a uvoz iz EU zemalja za 66 posto (sa 5.89 milijardi eura na 9.79). Deficit Hrvatske u trgovini s EU državama u tome se razdoblju gotovo udvostručio (s 3.03 milijarde eura popeo se na 5.85 milijardi).²⁷

Hrvatska je na ljestvici trgovinskih partnera EU-a na 31. mjestu (0,7 posto ukupne trgovine EU-a odnosi se na našu zemlju). U izvještaju Europske komisije za 2005. istaknuto je da je Hrvatska «najvažniji trgovinski partner EU u području zapadnoga Balkana».

15. Nakon što smo stekli status države kandidatkinje otvorila se mogućnost korištenja dobiti iz sva tri tzv. pretpristupna fonda EU-a: PHARE (za jačanje nacionalnih institucija, gospodarsku i socijalnu koheziju), ISPA (za očuvanje okoliša i unapređenje prometne mreže) i SAPARD-a (za poljodjelstvo i razvitak sela).²⁸ U 2005. i u 2006. Hrvatskoj je pružena mogućnost korištenja sredstava i iz regionalnoga programa CARDS-a.²⁹ Sveukupno, između 1999. i 2004. Hrvatska je primila iz blagajne EU-a 631 milijun eura.

16. Sada EU ima 25 država članica s ukupno 454 milijuna stanovnika. Nakon učlanjenja Rumunjske i Bugarske taj će se broj povećati na 484 milijuna, a učlanjenjem Hrvatske i Turske³⁰ na gotovo 560 milijuna! Pošto u načelu članstvo u EU može zatražiti svaka država koja zemljopisno pripada Europi, analitičari računaju da će jednoga dana u EU ući preostale zemlje jugoistočne Europe (zapadnog Balkana), Norveška, Švicarska i Island, neke mini-europske države, potom Ukrajina, Moldova i Bjelorusija, možda i Rusija, pa azijske

²⁷ Oko milijardu eura odnosi se na deset zemalja koje su postale članice EU-a 1. svibnja 2004.

²⁸ Prema procjenama Europske komisije iz pretpristupnih fondova EU-a Hrvatskoj je u 2005. isplaćeno 105 milijuna eura, a u 2006. taj iznos je procijenjen na 140 milijuna. U okviru nacionalnoga CARDS programa u razdoblju 2001.-2004. dobili smo 262 milijuna eura za unapređenje demokracije, gospodarski i socijalni napredak, jačanje pravosuđa i uprave i očuvanje okoliša.

²⁹ Osim toga, svim državama kandidatkinjama omogućeno je sudjelovanje u programima EU-a u područjima kao što su obrazovanje, istraživanje, zaštita okoliša, malo i srednje poduzetništvo, javno zdravstvo i u programima za mlade.

³⁰ Zbog razlika u ekonomskoj razvijenosti država članica EU-a pristupni aranžmani uključuju goleme novčane potpore: 10 milijardi eura u 2004., 12,5 milijardi u 2005., 15 milijardi eura u 2006. Valja imati na umu da npr. sada oko 75 milijuna građana u EU – najviše u državama koje su pristupile 1. svibnja 2004. – zarađuje samo 40 posto od dohotka koji imaju građani u ostalom dijelu EU-a. Zbog toga analitičari sumnjaju da će Turska, zbog brojnog pučanstva i relativno zaostale privrede, brzo ući u EU. Među ostalim, u novoj Pristupnoj strategiji EU-a je istaknuto da nijedna zemlja koja bi svojim ulaskom mogla preopteretiti proračun Unije ne može ući u EU prije 2014.

kršćanske zemlje Gruzija (već je izrazila želju za učlanjenjem), Armenija i Georgija. Neki su EU čelnici izrazili želju da se u Uniju uključe Izrael i Maroko, a pred vratima su i države obuhvaćene euromediteranskim partnerstvom Alžir, Egipat, Jordan i dr. Hoće li Europa konačno «poistovjetiti svoju povijest sa svojim zemljopisom» i gdje će se konačno zaustaviti zemljopisne, političke i kulturne granice EU-a, u ovome trenutku može se samo nagađati.

17. Uredništvo «Adriasa» odlučilo je tiskati u neslužbenom hrvatskom prijevodu Ugovor o Ustavu za Europu (unatoč njegovoj neizvjesnoj sudbini) zbog golemo zanimanja naše javnosti za taj tekst, osobito stručnih i znanstvenih krugova. Prvotno se mislilo prijevod objaviti u jednome, dvanaestome broju «Adriasa», zajedno s izlaganjima i člancima sudionika međunarodnog znanstvenog skupa «Europska unija i regionalna suradnja», koji je u organizaciji Znanstvenoga vijeća za mir i prava čovjeka Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti održan u Zagrebu 20. svibnja 2005. Tekst EU ustava je, međutim, obiman. Zbog toga je prijevod tiskan, evo, u posebnome broju «Adriasa».

18. Tekst EU ustava objavljujemo prema radnom prijevodu Zavoda za prevođenje Ministarstva vanjskih poslova i europskih integracija Republike Hrvatske. Za tisak su ga priredili i završnu redakтуру obavili članovi Katedre za međunarodno pravo Pravnog fakulteta u Splitu izvanredna profesorica dr. sc. Vesna Barić Punda i viši asistent dr. sc. Davorin Rudolf ml.

Budući da Uredništvo «Adriasa» ima namjeru objaviti Ustav Europske unije nakon što stupi na snagu, zajedno s komentarom, bit ćemo zahvalni čitateljima na svakoj sugestiji i opasci glede prijevoda.³¹

Ugovor o Ustavu za Europu objavljen je u *Official Journal of the European Union* 16. prosinca 2004 (C series, No 310). Na internetu tekst Ugovora o Ustavu za Europu je na stranici: <http://europa.eu.int/constitution> na svim jezicima Unije.

Davorin Rudolf, glavni urednik

³¹ Nekoliko je vrijednih priručnika za prevođenje Ustava i drugih pravnih akata EU-a na hrvatski: «Četverojezični rječnik prava Europske unije» (engleski, hrvatski, francuski, njemački), gl, urednica Maja Bratanić, izd. Hrvatska informacijsko-dokumentacijska referalna agencija, Zagreb, 2003.; Zavod za prevođenje Ministarstva vanjskih poslova i europskih integracija Republike Hrvatske objavio je «Priručnik za prevođenje pravnih akata Europske unije», ur. Jasminka Novak, suradnici Goranka Cvijanović-Vuković i dr., Zagreb, 2002., «Englesko-hrvatski i hrvatsko-engleski glosar Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju», sastavile Maja Bratanić i Branka Tafra, Zagreb, 2002., «Englesko-hrvatski glosar bankarstva, osiguranja i ostalih financijskih usluga», autori Ante Babić i dr., Zagreb, 2005., na disketama: «Ugovor iz Nice, glosar pravne redakture», «Amsterdamski ugovor, glosar pravne redakture» (engleski, njemački, hrvatski) i dr.

Svojedobno, objavljen je u hrvatskome prijevodu dio nacрта ustava Europske unije: «Prema europskom ustavu», priredila Vlatka Jukić, «Kolo» Matice Hrvatske, br. 1/2004., str. 27-70.

- Države koje su ratificirale Ugovor o Ustavu za Europu
- Države koje su odbile ratifikaciju
- Države koje još nisu odlučile o ratifikaciji

**UGOVOR O USTAVU ZA EUROPU
(USTAV EUROPSKE UNIJE)**

SADRŽAJ

Preambula	29
-----------------	----

PRVI DIO

Glava I.	– Definicija i ciljevi Unije	33
Glava II.	– Temeljna prava i građanstvo Unije	35
Glava III.	– Nadležnosti Unije	36
Glava IV.	– Institucije i tijela Unije	40
Poglavlje I.	– Institucionalni okvir	40
Poglavlje II.	– Ostale institucije Unije i savjetodavna tijela	46
Glava V.	– Izvršavanje nadležnosti Unije	48
Poglavlje I.	– Zajedničke odredbe	48
Poglavlje II.	– Posebne odredbe	51
Poglavlje III.	– Pojačana suradnja	55
Glava VI.	– Demokratski život Unije	56
Glava VII.	– Financije Unije	58
Glava VIII.	– Unija i njezini susjedi	60
Glava IX.	– Članstvo u Uniji	60

DRUGI DIO

Povelja Unije o temeljnim pravima	63	
Preambula	63	
Glava I	– Dostojanstvo	64
Glava II.	– Slobode	65
Glava III.	– Jednakost	67
Glava IV.	– Solidarnost	69
Glava V.	– Prava građana	71
Glava VI.	– Pravda	73
Glava VII.	– Opće odredbe o tumačenju i primjeni Povelje	74

TREĆI DIO

Politike i funkcioniranje Unije	76	
Glava I.	– Odredbe opće primjene	76
Glava II.	– Zabrana diskriminacije i građanstvo Unije	77
Glava III.	– Unutarnje politike i djelovanje	79
Poglavlje I.	– Unutarnje tržište	79
Odjeljak 1.	– Stvaranje i funkcioniranje unutarnjega tržišta	79
Odjeljak 2.	– Sloboda kretanja osoba i pružanja usluga	80
Pododjeljak 1.	– Radnici	80
Pododjeljak 2.	– Sloboda poslovnoga nastana	82
Pododjeljak 3.	– Sloboda pružanja usluga	84
Odjeljak 3.	– Sloboda kretanja roba	86
Pododjeljak 1.	– Carinska unija	86
Pododjeljak 2.	– Carinska suradnja	87
Pododjeljak 3.	– Zabrana količinskih ograničenja	87
Odjeljak 4.	– Kapital i platni promet	88

Odjeljak 5.	– Pravila o tržišnom natjecanju	90
Pododjeljak 1.	– Pravila koja se odnose na poduzeća	90
Pododjeljak 2.	– Potpore koje odobravaju države članice	92
Odjeljak 6.	– Fiskalne odredbe	94
Odjeljak 7.	– Zajedničke odredbe	95
Poglavlje II.	– Gospodarska i monetarna politika	98
Odjeljak 1.	– Gospodarska politika	98
Odjeljak 2.	– Monetarna politika	103
Odjeljak 3.	– Institucionalne odredbe	106
Odjeljak 4.	– Odredbe koje se posebno odnose na države članice čija je valuta euro	107
Odjeljak 5.	– Prijelazne odredbe	109
Poglavlje III.	– Politike u drugim područjima	113
Odjeljak 1.	– Zapošljavanje	113
Odjeljak 2.	– Socijalna politika	115
Odjeljak 3.	– Ekonomska, socijalna i teritorijalna kohezija	120
Odjeljak 4.	– Poljoprivreda i ribarstvo	122
Odjeljak 5.	– Okoliš	125
Odjeljak 6.	– Zaštita potrošača	127
Odjeljak 7.	– Prijevoz	127
Odjeljak 8.	– Transeuropske mreže	130
Odjeljak 9.	– Istraživanje i tehnološki razvoj, te svemir	131
Odjeljak 10.	– Energetika	134
Poglavlje IV.	– Područje slobode, sigurnosti i pravde	135
Odjeljak 1.	– Opće odredbe	135
Odjeljak 2.	– Politike koje se odnose na graničnu kontrolu, azil i useljavanje ...	137
Odjeljak 3.	– Pravosudna suradnja u građanskim predmetima	139
Odjeljak 4.	– Pravosudna suradnja u kaznenim predmetima	140
Odjeljak 5.	– Policijska suradnja	144
Poglavlje V.	– Područja na kojima Unija može djelovati koordinacijski, dopunjujuće ili potporno	145
Odjeljak 1.	– Javno zdravlje	145
Odjeljak 2.	– Industrija	147
Odjeljak 3.	– Kultura	147
Odjeljak 4.	– Turizam	148
Odjeljak 5.	– Obrazovanje, mladež, sport i strukovno usavršavanje	149
Odjeljak 6.	– Civilna zaštita	150
Odjeljak 7.	– Upravna suradnja	151
Glava IV.	– Pridruživanje prekomorskih zemalja i teritorija	151
Glava V.	– Vanjskopolitičko djelovanje Unije	153
Poglavlje I.	– Odredbe koje imaju opću primjenu	153
Poglavlje II.	– Zajednička vanjska i sigurnosna politika	155
Odjeljak 1.	– Zajedničke odredbe	155
Odjeljak 2.	– Zajednička sigurnosna i obrambena politika	160
Odjeljak 3.	– Financijske odredbe	163
Poglavlje III.	– Zajednička trgovinska politika	164
Poglavlje IV.	– Suradnja s trećim zemljama i humanitarna pomoć	165

Odjeljak 1.	– Razvojna suradnja	165
Odjeljak 2.	– Gospodarska, financijska i tehnička suradnja s trećim zemljama..	166
Odjeljak 3.	– Humanitarna pomoć	167
Poglavlje V.	– Restriktivne mjere	168
Poglavlje VI.	– Međunarodni sporazumi	168
Poglavlje VII.	– Odnosi Unije s međunarodnim organizacijama i trećim zemljama, te izaslanstva Unije	171
Poglavlje VIII.	– Provedba klauzule solidarnosti	171
Glava VI.	– Funkcioniranje Unije	172
Poglavlje I.	– Odredbe o institucijama	172
Odjeljak 1.	– Institucije	172
Pododjeljak 1.	– Europski parlament	172
Pododjeljak 2.	– Europsko vijeće	175
Pododjeljak 3.	– Vijeće ministara	176
Pododjeljak 4.	– Europska komisija	177
Pododjeljak 5.	– Sud pravde Europske Unije	178
Pododjeljak 6.	– Europska središnja banka	187
Pododjeljak 7.	– Revizorski sud	187
Odjeljak 2.	– Savjetodavna tijela Unije	190
Pododjeljak 1.	– Odbor regija	190
Pododjeljak 2.	– Gospodarski i socijalni odbor	191
Odjeljak 3.	– Europska investicijska banka	192
Odjeljak 4.	– Odredbe zajedničke institucijama, tijelima, uredima i agencijama Unije	193
Poglavlje II.	– Financijske odredbe	196
Odjeljak 1.	– Višegodišnji financijski okvir	196
Odjeljak 2.	– Godišnji proračun Unije	196
Odjeljak 3.	– Izvršenje proračuna i odobrenje	199
Odjeljak 4.	– Zajedničke odredbe	201
Odjeljak 5.	– Suzbijanje prijevare	202
Poglavlje III.	– Pojačana suradnja	202
Glava VII.	– Zajedničke odredbe	205

ČETVRTI DIO

Opće i završne odredbe	209
PROTOKOLI I PRILOZI	221
A. Protokoli u prilogu Ugovoru o Ustavu za Europu	223
1. Protokol o ulozi nacionalnih parlamenata u Europskoj uniji	223
2. Protokol o primjeni načela supsidijarnosti i proporcionalnosti	226
3. Protokol o Statutu Suda pravde Europske unije	229
4. Protokol o Statutu Europskoga sustava središnjih banaka i Europske središnje banke	244
5. Protokol o Statutu Europske investicijske banke	266
6. Protokol o mjestu na kojem se nalaze sjedišta institucija i određenih tijela, ureda, agencija i odjela Europske unije	278

7. Protokol o povlasticama i imunitetu Europske unije	279
8. Protokol o ugovorima i aktima o pristupanju Kraljevine Danske, Irske i Ujedinjene Kraljevine Velike Britanije i Sjeverne Irske, Helenske Republike, te Portugalske Republike i Kraljevine Španjolske, te Republike Austrije, Republike Finske i Kraljevine Švedske	285
9. Protokol o Ugovoru i Aktu o pristupanju Republike Cipar, Češke Republike, Republike Estonije, Republike Latvije, Republike Litve, Republike Mađarske, Republike Malte, Republike Poljske, Slovačke Republike i Republike Slovenije	315
10. Protokol o postupku u slučaju prekomjernog deficita	356
11. Protokol o kriterijima konvergencije	357
12. Protokol o Eurogrupi	359
13. Protokol o određenim odredbama koje se odnose na Ujedinjenu Kraljevinu Velike Britanije i Sjeverne Irske u pogledu ekonomske i monetarne unije	359
14. Protokol o određenim odredbama koje se odnose na Dansku u pogledu ekonomske i monetarne unije	362
15. Protokol o određenim poslovima Danske nacionalne banke	363
16. Protokol o sustavu franka u Pacifičkoj financijskoj zajednici	363
17. Protokol o šengenskim pravnim stečevinama koje su ugrađene u okvir Europske unije	364
18. Protokol o primjeni određenih aspekata članka III.-130. Ustava na Ujedinjenu Kraljevinu i na Irsku	366
19. Protokol o stajalištu Ujedinjene Kraljevine i Irske o politikama u pogledu pogranične kontrole, azila i imigracija, pravosudne suradnje u građanskim stvarima i o policijskoj suradnji	368
20. Protokol o stajalištu Danske	371
21. Protokol o vanjskim odnosima država članica u pogledu prelaska vanjskih granica	376
22. Protokol o azilu za državljane država članica	376
23. Protokol o trajnoj strukturiranoj suradnji temeljem članka I.-41. stavka 6. i članka III.-312. Ustava	378
24. Protokol o članku I.-41. stavku 2. Ustava	380
25. Protokol o uvozu naftnih proizvoda koji su rafinirani u Nizozemskim Antilima u Europsku uniju	381
26. Protokol o stjecanju nekretnina u Danskoj	384
27. Protokol o sustavu javnog emitiranja u državama članicama	384
28. Protokol koji se odnosi na članak III.-214. Ustava	384
29. Protokol o ekonomskoj, socijalnoj i teritorijalnoj koheziji	385
30. Protokol o posebnim mjerama za Grenland	386
31. Protokol o članku 40. stavku 3. podstavku 3. irskog Ustava	387
32. Protokol koji se odnosi na članak I.-9. stavak 2. Ustava o pristupanju Unije Europskoj konvenciji o zaštiti ljudskih prava i temeljnih sloboda	387
33. Protokol o aktima i ugovorima kojima se mijenjaju ili dopunjavaju Ugovor o osnivanju Europske zajednice i Ugovor o Europskoj uniji	388
34. Protokol o prijelaznim odredbama koje se odnose na institucije i tijela Unije	391
35. Protokol o financijskim posljedicama isteka Ugovora o osnivanju Europske zajednice za ugljen i čelik i o Istraživačkom fondu za ugljen i čelik	395

36. Protokol kojim se mijenja i dopunjava Ugovor o osnivanju Europske zajednice za atomsku energiju	396
B. Prilozi Ugovoru o Ustavu za Europu	400
1. Prilog I: Popis iz članka III.-226. Ustava	400
2. Prilog II: Prekomorske zemlje i područja na koja se primjenjuje Glava IV. Treći dio Ustava	403
ZAVRŠNI AKT	405
A. Izjave o odredbama Ustava	417
1. Izjava o članku I.-6.	417
2. Izjava o članku I.-9. stavku 2.	417
3. Izjava o člancima I.-22., I.-27. i I.-28.	417
4. Izjava o članku I.-24. stavku 7. odluci Europskog Vijeća o predsjedanju Vijećem	417
5. Izjava o članku I.-25.	418
6. Izjava o članku I.-26.	419
7. Izjava o članku I.-27.	420
8. Izjava o članku I.-36.	420
9. Izjava o članku I.-43. i III.-329.	420
10. Izjava o članku I.-51.	420
11. Izjava o članku I.-57.	420
12. Izjava o objašnjenjima u svezi s Poveljom o temeljnim pravima	420
13. Izjava o članku III.-116.	458
14. Izjava o člancima III.-136. i III.-267.	458
15. Izjava o člancima III.-160. i III.-322.	458
16. Izjava o članku III.-167. stavku 2. točki (c)	458
17. Izjava o članku III.-184.	459
18. Izjava o članku III.-213.	459
19. Izjava o članku III.-220.	460
20. Izjava o članku III.-243.	460
21. Izjava o članku II.I-248.	460
22. Izjava o članku III.-256.	460
23. Izjava o članku III.-273. stavku 1., podstavku 2.	460
24. Izjava o članku III.-296.	460
25. Izjava o članku III.-325. koji se odnosi na pregovore i zaključenje međunarodnih ugovora država članica u svezi s područjem slobode, sigurnosti i pravde	461
26. Izjava o članku III.-402. stavku 4.	461
27. Izjava o članku III.-419.	461
28. Izjava o članku IV.-440. stavku 7.	461
29. Izjava o članku IV.-448. stavku 2.	461
30. Izjava o ratifikaciji Ugovora o Ustavu za Europu	462
B. Izjave o protokolima u prilogu Ustava	462
Izjave o Protokolu o ugovorima i aktima o pristupanju Kraljevine Danske, Irske i Ujedinjene Kraljevine Velike Britanije i Sjeverne Irske, te Helenske	

Republike, Kraljevine Španjolske i Portugalske Republike, te Republike Austrije, Republike Finske i Kraljevine Švedske	462
31. Izjava o otocima Åland	462
32. Izjava o Laponcima	462
Izjave o Protokolu o Ugovoru i Aktu o pristupanju Republike Češke, Republike Estonije, Republike Cipra, Republike Latvije, Republike Litve, Republike Mađarske, Republike Malte, Republike Poljske, Republike Slovenije i Republike Slovačke	463
33. Izjava o suverenim zonama vojnih baza Ujedinjene Kraljevine Velike Britanije i Sjeverne Irske na Cipru	463
34. Izjava Komisije o suverenim zonama vojnih baza Ujedinjene Kraljevine Velike Britanije i Sjeverne Irske na Cipru	464
35. Izjava o nuklearnoj elektrani Ignalina u Litvi	465
36. Izjava o kopnenom tranzitu osoba između regije Kaliningrada i ostalih dijelova Ruske Federacije	465
37. Izjava o bloku 1 i bloku 2 nuklearne elektrane Bohunice V1 u Slovačkoj	466
38. Izjava o Cipru	467
39. Izjava o Protokolu o stajalištu Danske	468
40. Izjava o Protokolu o prijelaznim odredbama u svezi s institucijama i tijelima Unije	468
41. Izjava o Italiji	469

Izjave država članica

42. Izjava Kraljevine Nizozemske o članku I.-55.	470
43. Izjava Kraljevine Nizozemske o članku IV.-440.	470
44. Izjava Savezne Republike Njemačke, Irske, Republike Mađarske, Republike Austrije i Kraljevine Švedske	470
45. Izjava Kraljevine Španjolske i Ujedinjene Kraljevine Velike Britanije i Sjeverne Irske	470
46. Izjava Ujedinjene Kraljevine Velike Britanije i Sjeverne Irske o definiciji pojma "državljeni"	470
47. Izjava Kraljevine Španjolske o definiciji pojma "državljeni"	471
48. Izjava Ujedinjene Kraljevine Velike Britanije i Sjeverne Irske o pravu glasa za izbore u Europski Parlament	471
49. Izjava Kraljevine Belgije o nacionalnim parlamentima	471
50. Izjava Republike Latvije i Republike Mađarske o pisanju naziva jedinstvene valute u Ugovoru o Ustavu za Europu.	471

PREAMBULA

NJEGOVO VELIČANSTVO KRALJ BELGIJANACA
PREDSJEDNIK ČEŠKE REPUBLIKE
NJEZINO VELIČANSTVO KRALJICA DANSKE
PREDSJEDNIK SAVEZNE REPUBLIKE NJEMAČKE
PREDSJEDNIK REPUBLIKE ESTONIJE
PREDSJEDNIK HELENSKE REPUBLIKE
NJEGOVO VELIČANSTVO KRALJ ŠPANJOLSKE
PREDSJEDNIK FRANCUSKE REPUBLIKE
PREDSJEDNICA IRSKE
PREDSJEDNIK TALIJANSKE REPUBLIKE
PREDSJEDNIK REPUBLIKE CIPAR
PREDSJEDNICA REPUBLIKE LATVIJE
PREDSJEDNIK REPUBLIKE LITVE
NJEGOVO KRALJEVSKO VELIČANSTVO NADVOJVODA OD
LUKSEMBURGA
PREDSJEDNIK REPUBLIKE MADŽARSKE
PREDSJEDNIK MALTE
NJEZINO VELIČANSTVO KRALJICA NIZOZEMSKJE
SAVEZNI PREDSJEDNIK REPUBLIKE AUSTRIJE
PREDSJEDNIK REPUBLIKE POLJSKE
PREDSJEDNIK PORTUGALSKE REPUBLIKE
PREDSJEDNIK REPUBLIKE SLOVENIJE
PREDSJEDNIK SLOVAČKE REPUBLIKE
PREDSJEDNICA REPUBLIKE FINSKE
VLADA KRALJEVINE ŠVEDSKE
NJEZINA VISOST KRALJICA UJEDINJENE KRALJEVINE VELIKE
BRITANIJE I SJEVERNE IRSKE

NADAHNUTI kulturnim, vjerskim i humanističkim nasljeđem Europe, iz kojih su se razvile opće vrijednosti nepovredivih i neotuđivih prava ljudske osobe, sloboda, demokracija, jednakost i vladavina prava,

VJERUJUĆI da Europa, ponovno ujedinjena nakon gorkih iskustava, namjerava nastaviti putem civilizacije, napretka i blagostanja, za dobrobit svojih stanovnika, uključujući najslabije i najzakinutije, da želi ostati kontinent otvoren kulturi, učenju i društvenom napretku te da želi produbiti demokratsku i

transparentu narav svojeg javnog života i da želi zalagati se za mir, pravdu i solidarnost u cijelom svijetu,

UVJERENI da su, iako ponosni na svoje nacionalne identitete i povijest, narodi Europe odlučni u namjeri da prevladaju svoje nekadašnje podjele i da, u sve tješnjem savezu, oblikuju svoju zajedničku sudbinu,

UVJERENI da im Europa, tako «ujedinjena u raznolikosti», te uzimajući u potpunosti u obzir prava svakoga pojedinca i svjesni svoje odgovornosti prema budućim naraštajima i prema Zemlji, nudi najbolju priliku za nastavak ovog velikog pothvata koji od nje čini posebno područje ljudske nade,

ODLUČNI da nastave postignuto u okviru Ugovora o osnivanju Europskih zajednica i Ugovora o Europskoj uniji, osiguravajući kontinuitet pravne stečevine Zajednice,

ZAHVALNI, članovima Europske konvencije koji su pripremili nacrt ovog Ustava u ime građana i država Europe,

IMENOVALI SU SVOJIM PUNOMOĆNICIMA:

NJEGOVO VELIČANSTVO KRALJ BELGIJANACA

Guya VERHOFSTADTA
Premijera

Karela DE GUCHTA
Ministra vanjskih poslova

PREDSJEDNIK ČEŠKE REPUBLIKE

Stanislava GROSSA
Premijera

Cyrila SVOBODU
Ministra vanjskih poslova

NJEZINO VELIČANSTVO KRALJICA DANSKE

Andersa Fogha RASMUSSENA
Premijera

Pera Stiga MØLLERA
Ministra vanjskih poslova

PREDSJEDNIK SAVEZNE REPUBLIKE NJEMACKE

Gerharda SCHRÖDERA
Saveznog kancelara

Josepha FISCHERA
*Saveznog ministra vanjskih poslova
i zamjenika saveznoga kancelara*

PREDSJEDNIK REPUBLIKE ESTONIJE

Juhana PARTSA
Premijera

Kristiinu OJULAND
Ministricu vanjskih poslova

PREDSJEDNIK HELENSKE REPUBLIKE,

Kostasa KARAMANLISA
Premijera

Petrosa G. MOLYVIATISA
Ministra vanjskih poslova

NJEGOVO VELIČANSTVO KRALJ ŠPANJOLSKE

Joséa Luisa RODRÍGUEZA ZAPATERA Miguela Angela MORATINOSA
CUYAUBÉA

Predsjednika Vlade

Ministra vanjskih poslova i suradnje

PREDSJEDNIK FRANCUSKE REPUBLIKE

Jacquesa CHIRACA Jean-Pierrea RAFFARINA Michela BARNIERA

Predsjednika

Premijera

Ministra vanjskih poslova

PREDSJEDNICA IRSKE

Bertiea AHERNA

Dermota AHERNA

Premijera

Ministra vanjskih poslova

PREDSJEDNIK TALIJANSKE REPUBLIKE

Silvija BERLUSCONIJA

Franca FRATTINIJA

Premijera

Ministra vanjskih poslova

PREDSJEDNIK REPUBLIKE CIPAR

Tassosa PAPADOPOULOSA

Georgea IACOVOU

Predsjednika

Ministra vanjskih poslova

PREDSJEDNICA REPUBLIKE LATVIJE

Vairu VIKE FREIBERG

Indulisa EMSISA

Artisa PABRIKSA

Predsjednicu

Premijera

Ministra vanjskih poslova

PREDSJEDNIK REPUBLIKE LITVE

Valdasa ADAMKUSA

Algirdasa Mykolasa BRAZAUSKASA

Antanasa VALIONISA

Predsjednika

Premijera

*Ministra vanjskih
poslova*

NJEGOVO KRALJEVSKO VELIČANSTVO NADVOJVODA OD LUKSEMBURGA

Jean-Claudea JUNCKERA

Jeana ASSELBORNA

Premijera, državnoga ministra

*Zamjenika premijera, Ministra vanjskih
poslova i useljništva*

PREDSJEDNIK REPUBLIKE MAĐARSKE,

Ferenca GYURCSÁNYA

Lászla KOVÁCSA

Premijera

Ministra vanjskih poslova

PREDSJEDNIK MALTE,

Lawrencea GONZIA

Michaela FRENDIA

Premijera

Ministra vanjskih poslova

NJEZINO VELIČANSTVO KRALJICA NIZOZEMSKA,

Dr. J. P. BALKENENDEA

Dr. B. R. BOTA

Premijera

Ministra vanjskih poslova

SAVEZNI PREDsjedNIK REPUBLIKE AUSTRIJE,

Dr. Wolfgang SCHÜSSELA
Saveznoga kancelara

Dr. Ursulu PLASSNIK
Saveznu ministricu vanjskih poslova

PREDsjedNIK REPUBLIKE POLJSKE,

Mareka BELKU
Premijera

Włodzimierza CIMOSZEWICZA
Ministra vanjskih poslova

PREDsjedNIK PORTUGALSKE REPUBLIKE,

Pedra Miguela DE SANTANA LOPESA
Premijera

Antónia Victora MARTINS MONTEIRA
Ministra vanjskih poslova i portugalskih zajednica

PREDsjedNIK REPUBLIKE SLOVENIJE,

Antona ROPA
Predsjednika Vlade

Ivu VAJGLA
Ministra vanjskih poslova

PREDsjedNIK SLOVACKE REPUBLIKE,

Mikuláša DZURINDU
Premijera

Eduarda KUKANA
Ministra vanjskih poslova

PREDsjedNICA REPUBLIKE FINSKE,

Mattia VANHANENA
Premijera

Erkkia TUOMIOJU
Ministra vanjskih poslova

VLADA KRALJEVINE ŠVEDSKE,

Görana PERSSONA
Premijera

Lailu FREIVALDS
Ministricu vanjskih poslova

NJEZINA VISOST KRALJICA UJEDINJENE KRALJEVINE VEL. BRIT.

I SJEVERNE IRSKE,

TonyJa BLAIRA
Premijera

Jacka STRAWA
Državnoga tajnika za vanjske poslove i Commonwealth

KOJI su se, razmijenivši svoje punomoći, za koje je utvrđeno da su u dobrom i valjanom obliku, sporazumjeli kako slijedi:

PRVIDIO

GLAVI.

DEFINICIJA I CILJEVI UNIJE

Članak I.-1.

Osnivanje Unije

1. Odražavajući volju građana i država Europe da izgrade zajedničku budućnost, ovim se Ustavom osniva Europska unija, na koju države članice prenose nadležnosti za postizanje svojih zajedničkih ciljeva. Unija koordinira politike kojima države članice nastoje postići te ciljeve i ostvaruje, na načelima zajednice, nadležnosti koje joj one dodijele.

2. Unija je otvorena svim europskim državama koje poštuju njezine vrijednosti i koje se obvezuju zajednički ih promicati.

Članak I.-2.

Vrijednosti Unije

Unija se temelji na vrijednostima poštovanja ljudskoga dostojanstva, slobode, demokracije, jednakosti, vladavine prava i poštovanja ljudskih prava, uključujući i prava pripadnika manjina. Te su vrijednosti zajedničke državama članicama, u društvu u kojemu prevladavaju pluralizam, nediskriminacija, tolerancija, pravda, solidarnost i ravnopravnost žena i muškaraca.

Članak I.-3.

Ciljevi Unije

1. Cilj Unije jest promicanje mira, njezinih vrijednosti i blagostanja njezinih naroda.

2. Unija svojim građanima pruža područje slobode, sigurnosti i pravde bez unutarnjih granica te unutarnje tržište na kojemu postoji slobodno i nenaruženo tržišno natjecanje.

3. Unija radi na održivom razvoju Europe, utemeljenome na uravnoteženom gospodarskom rastu i stabilnosti cijena, visoko konkurentnom, socijalnom tržišnom gospodarstvu, čiji je cilj puna zaposlenost i društveni napredak te visoka razina zaštite i poboljšavanja kakvoće okoliša. Unija promiče znanstveni i tehnološki napredak.

Unija prijeći društveno isključivanje i diskriminaciju, promiče socijalnu pravdu i zaštitu, ravnopravnost žena i muškaraca, međugeneracijsku solidarnost i zaštitu prava djeteta.

Unija promiče ekonomsku, socijalnu i teritorijalnu koheziju te solidarnost između država članica.

Unija poštuje svoju bogatu kulturnu i jezičnu raznolikost te osigurava očuvanje i unapređenje kulturnoga nasljeđa Europe.

4. U svojim odnosima sa svijetom, Unija održava i promiče svoje vrijednosti i interese. Ona prinosi miru, sigurnosti, održivom razvoju Zemlje, solidarnosti i uzajamnom poštovanju među narodima, slobodnoj i poštenoj trgovini, iskorjenjivanju siromaštva i zaštiti ljudskih prava, a posebice prava djeteta, te strogom poštovanju i razvoju međunarodnog prava, uključujući poštovanje načela Povelje Ujedinjenih naroda.

5. Unija svoje ciljeve ostvaruje primjerenim sredstvima, u skladu s nadležnostima koje su joj dodijeljene ovim Ustavom.

Članak I.-4.

Temeljne slobode i nediskriminacija

1. Unija jamči slobodno kretanje osoba, usluga, roba i kapitala te slobodu poslovnog nastana u svojim granicama, u skladu s Ustavom.

2. U okvirima područja primjene Ustava, ničim ne dovodeći u pitanje bilo koju njegovu posebnu odredbu, zabranjuje se bilo kakva diskriminacija na temelju državljanstva.

Članak I.-5.

Odnosi između Unije i država članica

1. Unija poštuje jednakost država članica pred Ustavom te njihove nacionalne identitete, koji su neodvojivo povezani s njihovim temeljnim strukturama, političkim i ustavnim, uključujući regionalnu i lokalnu samoupravu. Ona poštuje prijeko potrebne djelatnosti države, uključujući osiguranje teritorijalne cjelovitosti države, održavanje zakona i poretka te očuvanje nacionalne sigurnosti.

2. U skladu s načelom iskrene suradnje, Unija i njezine države članice, uz potpuno uzajamno poštovanje, međusobno pružaju pomoć pri obavljanju zadataka koji proistječu iz odredaba Ustava.

Države članice poduzimaju sve prikladnu mjere, opće ili posebne, kako bi osigurale ispunjavanje obveza koje proistječu iz Ustava ili su rezultat akata institucija Unije.

Države članice olakšavaju ostvarivanje zadataka Unije i odustaju od poduzimanja bilo koje mjere koja bi mogla ugroziti postizanje ciljeva Unije.

Članak I.-6.
Pravo Unije

Ustav i pravo koje su usvojile institucije Unije ostvarujući nadležnosti koje su im dodijeljene uživaju prednost pred pravom država članica.

Članak I.-7.
Pravna osobnost

Unija ima pravnu osobnost.

Članak I.-8.
Simboli Unije

Zastava Unije jest krug s dvanaest zlatnih zvijezda na plavoj pozadini.
Himna Unije temelji se na «Odi radosti» iz Devete simfonije Ludwiga van Beethovena.

Geslo Unije glasi: «Ujedinjena u raznolikosti».

Valuta Unije je euro.

Europski dan slavi se širom Unije 9. svibnja.

GLAVA II.

TEMELJNA PRAVA I GRAĐANSTVO UNIJE

Članak I.-9.
Temeljna prava

1. Unija priznaje prava, slobode i načela sadržana u Povelji o temeljnim pravima, koja čini Drugi dio Ustava.

2. Unija pristupa Europskoj konvenciji o zaštiti ljudskih prava i temeljnih sloboda. To pristupanje ničim ne utječe na nadležnosti Unije utvrđene Ustavom.

3. Temeljna prava, na način na koji su zajamčena Europskom konvencijom o zaštiti ljudskih prava i temeljnih sloboda, i na način na koji ona proistječu iz ustavnih tradicija zajedničkih državama članicama, čine opća načela prava Unije.

Članak I.-10.
Status građana Unije

1. Svaki državljanin države članice građanin je Unije. Status građanina Unije dodatak je nacionalnom državljanstvu i ne zamjenjuje ga.

2. Građani Unije imaju prava i obveze predviđene Ustavom. Građani Unije uživaju:

- a) pravo na slobodno kretanje i prebivanje na teritoriju država članica;
- b) pravo da glasuju i da budu birani na izborima za Europski parlament i na mjesnim izborima u državi članici u kojoj prebivaju, pod istim uvjetima kao i državljani te države;
- c) pravo da, na teritoriju treće zemlje u kojoj država članica čiji su državljani nema svoje predstavništvo, uživaju zaštitu diplomatskih i konzularnih tijela bilo koje države članice pod istim uvjetima kao i državljani te države;
- d) pravo na podnošenje peticije Europskom parlamentu, pravo na obraćanje Europskom pučkom pravobranitelju te na obraćanje institucijama i savjetodavnim tijelima Unije na bilo kojem od jezika Ustava i pravo na odgovor na istome jeziku.

Prava se ostvaruju u skladu s uvjetima i ograničenjima utvrđenima Ustavom i mjerama usvojenima u skladu s njime.

GLAVA III.

NADLEŽNOSTI UNIJE

Članak I.-11.

Temeljna načela

1. Granice nadležnosti Unije uređene su načelom dodjeljivanja. Služenje nadležnostima Unije uređeno je načelima supsidijarnosti i proporcionalnosti.

2. U skladu s načelom dodjeljivanja, Unija djeluje u granicama nadležnosti koje su joj Ustavom dodijelile države članice kako bi postigla ciljeve utvrđene Ustavom. Države članice zadržavaju nadležnosti koje Ustavom nisu prenesene na Uniju.

3. U skladu s načelom supsidijarnosti, u područjima koja nisu u njezinoj isključivoj nadležnosti, Unija djeluje samo ako, i u onoj mjeri u kojoj je to potrebno, države članice ne mogu na zadovoljavajući način postići ciljeve predloženog djelovanja, na središnjoj, regionalnoj ili lokalnoj razini, a oni se mogu, u smislu opsega ili učinka predloženoga djelovanja, na bolji način postići na razini Unije.

Institucije Unije načelo supsidijarnosti primjenjuju na način utvrđen Protokolom o primjeni načela supsidijarnosti i proporcionalnosti. Nacionalni parlamenti osiguravaju pridržavanje toga načela u skladu s postupkom utvrđenim u Protokolu.

4. U skladu s načelom proporcionalnosti, sadržaj i oblik djelovanja Unije ne prelazi ono što je nužno za postizanje ciljeva Ustava.

Institucije Unije načelo proporcionalnosti primjenjuju na način utvrđen Protokolom o primjeni načela supsidijarnosti i proporcionalnosti.

Članak I.-12.

Kategorije nadležnosti

1. Kada Ustav Uniji dodjeljuje isključive nadležnosti u određenom području, samo Unija može donositi propise i usvajati pravno obvezujuće akte, dok države članice to mogu činiti samostalno samo ako ih za to ovlasti Unija ili u svrhu provedbe akata Unije.

2. Kada Ustav Uniji dodjeljuje nadležnost koju ona dijeli s državama članicama u određenom području, propise i pravno obvezujuće akte u tom području mogu donositi Unija i države članice. Države članice svoju nadležnost ostvaruju u onoj mjeri u kojoj je Unija nije ostvarila ili je donijela odluku o prestanku ostvarivanja te nadležnosti.

3. Države članice koordiniraju svoje politike na području gospodarstva i zapošljavanja u skladu s modalitetima utvrđenima u Trećem dijelu, za čije je utvrđivanje nadležna Unija.

4. Unija je nadležna za utvrđivanje i provedbu zajedničke vanjske i sigurnosne politike, uključujući i postupno oblikovanje zajedničke obrambene politike.

5. U određenim područjima, u skladu s uvjetima utvrđenima Ustavom, Unija je nadležna za djelovanje čiji je cilj podupiranje, koordiniranje ili dopunjavanje djelovanja država članica, ničim ne zamjenjujući pri tome njihovu nadležnost u tim područjima.

Pravno obvezujući akti Unije doneseni na temelju odredbi iz Trećeg dijela, koje se odnose na ta područja, ne obuhvaćaju usklađivanje zakona ili drugih propisa država članica.

6. Opseg primjene i modaliteti ostvarivanja nadležnosti Unije utvrđuju se posebnim odredbama za svako područje u Trećem dijelu.

Članak I.-13.

Područja isključive nadležnosti

1. Unija ima isključivu nadležnost u sljedećim područjima:

- a) carinska unija;
- b) donošenje pravila o tržišnom natjecanju potrebnih za funkcioniranje unutarnjeg tržišta;

- c) monetarna politika za države članice čija je valuta euro;
- d) očuvanje morskih bioloških resursa u skladu sa zajedničkom ribarstvenom politikom;
- e) zajednička trgovinska politika.

2. Unija ima i isključivu nadležnost za sklapanje međunarodnog ugovora ako njegovo sklapanje predviđa zakonski akt Unije, ako je potreban kako bi Uniji omogućio ostvarenje njezine unutarnje nadležnosti ili u onoj mjeri u kojoj bi njegovo sklapanje moglo utjecati na zajednička pravila ili izmijeniti njihovo polje primjene.

Članak I.-14.

Područja podijeljene nadležnosti

1. Unija nadležnost dijeli s državama članicama ako joj Ustav dodjeljuje nadležnost koja se ne odnosi na područja iz članka I.-13. i I.-17.

2. Nadležnost podijeljena između Unije i država članica primjenjuje se u sljedećim glavnim područjima:

- a) unutarnje tržište;
- b) socijalna politika, za aspekte utvrđene u Trećem dijelu;
- c) ekonomska, socijalna i teritorijalna kohezija;
- d) poljoprivreda i ribarstvo, osim očuvanja morskih bioloških resursa;
- e) okoliš;
- f) zaštita potrošača;
- g) promet;
- h) trans-europske mreže;
- i) energetika;
- j) područje slobode, sigurnosti i pravde;
- k) zajednička problematika sigurnosti u javnom zdravstvu, za aspekte utvrđene u Trećem dijelu.

3. U područjima istraživanja, tehnološkog razvoja i svemira, Unija je nadležna za vođenje aktivnosti, posebice za utvrđivanje i provedbu programa; unatoč tome, ostvarivanje te nadležnosti ne sprečava države članice u izvršavanju njihove nadležnosti.

4. U područjima suradnje pri razvoju i humanitarne pomoći, Unija je nadležna za poduzimanje aktivnosti i vođenje zajedničke politike; unatoč tome, ostvarivanje te nadležnosti ne sprečava države članice u ostvarivanju njihove nadležnosti.

Članak I.-15.

Koordiniranje gospodarske politike i politike u području zapošljavanja

1. Države članice koordiniraju svoje gospodarske politike s Unijom. U tu svrhu Vijeće ministara usvaja mjere, posebice najvažnije smjernice za te politike. Posebne odredbe primjenjuju se na one države članice čija je valuta euro.
2. Unija poduzima mjere za osiguravanje koordinacije politika država članica u području zapošljavanja, osobito utvrđivanjem smjernica za te politike.
3. Unija može poduzimati inicijative za osiguranje koordinacije socijalnih politika država članica.

Članak I.-16.

Zajednička vanjska i sigurnosna politika

1. Nadležnost Unije u području zajedničke vanjske i sigurnosne politike obuhvaća sva područja vanjske politike i sva pitanja koja se odnose na sigurnost Unije, uključujući i postupno oblikovanje zajedničke obrambene politike koja bi mogla voditi prema zajedničkoj obrani.
2. Države članice aktivno i bezrezervno podupiru zajedničku vanjsku i sigurnosnu politiku Unije u duhu odanosti i uzajamne solidarnosti te poštuju djelovanje Unije u tome području. Države članice suzdržavaju se od djelovanja suprotnog interesima Unije ili od onoga koje bi moglo naškoditi njezinoj učinkovitosti.

Članak I.-17.

Područja za podupiranje, koordinaciju ili dopunu djelovanja

Unija je nadležna za provedbu potpore, koordinacije ili dopunskoga djelovanja. Područja takvoga djelovanja na europskoj razini jesu:

- a) zaštita i poboljšanje zdravlja ljudi;
- b) industrija;
- c) kultura;
- d) turizam;
- e) obrazovanje, mladež, sport i strukovno usavršavanje;
- f) civilna zaštita;
- g) administrativna suradnja.

Članak I.-18.

Klauzula o fleksibilnosti

1. Ako se djelovanje Unije pokaže potrebnim, u okviru politika utvrđenih u Trećem dijelu, za postizanje jednoga od ciljeva utvrđenih Ustavom, a Usta-

vom nisu predviđene potrebne ovlasti, Vijeće ministara usvaja prikladne mjere jednoglasnom odlukom na prijedlog Europske komisije, nakon pribavljanja pristanka Europskoga parlamenta.

2. Koristeći postupak za nadzor poštovanja načela supsidijarnosti iz članka I.-11. stavka 3., Europska komisija skreće pozornost parlamenata država članica na prijedloge koji se temelje na odredbama ovoga članka.

3. Mjere koje se temelje na odredbama ovoga članka ne obuhvaćaju usklađivanje zakona ili drugih propisa država članica u slučajevima u kojima Ustav isključuje takvo usklađivanje.

GLAVA IV. INSTITUCIJE I TIJELA UNIJE

POGLAVLJE I. INSTITUCIONALNI OKVIR

Članak I.-19. Institucije Unije

1. Unija raspolaže institucionalnim okvirom čiji je cilj:

- promicanje njezinih vrijednosti,
- postizanje njezinih ciljeva,
- služenje njezinim interesima, interesima njezinih građana i interesima država članica,
- osiguranje dosljednosti, učinkovitosti i kontinuiteta njezinih politika i djelovanja.

Ovaj institucionalni okvir obuhvaća:

- Europski parlament,
- Europsko vijeće,
- Vijeće ministara (dalje u tekstu: «Vijeće»),
- Europsku komisiju (dalje u tekstu: «Komisija»),
- Sud pravde Europske unije.

2. Svaka institucija djeluje u granicama svojih ovlasti dodijeljenih Ustavom te u skladu s postupcima i uvjetima utvrđenima Ustavom. Institucije međusobno održavaju iskrenu suradnju.

Članak I.-20. Europski parlament

1. Europski parlament, zajedno s Vijećem, obavlja zakonodavne dužnosti i donosi proračun. Europski parlament obavlja dužnost političkoga nadzora i

ima savjetodavnu ulogu na način utvrđen Ustavom. Europski parlament bira predsjednika Komisije.

2. Europski parlament sastavljen je od zastupnika građana Unije. Njihov broj ne prelazi sedam stotina i pedeset. Građani su zastupljeni na degresivno proporcionalan način, a najmanji broj zastupnika iznosi šest članova po državi članici. Nijednoj državi članici ne dodjeljuje se više od devedeset i šest zastupničkih mjesta.

Europsko vijeće jednoglasno, na inicijativu Europskoga parlamenta i uz njegov pristanak, donosi europsku odluku kojom se utvrđuje sastav Europskoga parlamenta, poštujući načela iz prvoga podstavka ovoga stavka.

3. Članovi Europskoga parlamenta biraju se na razdoblje od pet godina na općim, slobodnim, neposrednim, tajnim izborima.

4. Europski parlament bira svojega predsjednika i dužnosnike među svojim članovima.

Članak I.-21. Europsko vijeće

1. Europsko vijeće daje Uniji poticaj potreban za njezin razvoj i utvrđuje joj opće političke smjernice i prioritete. Europsko vijeće ne obavlja zakonodavne funkcije.

2. Europsko vijeće čine šefovi država ili vlada država članica, zajedno s njegovim predsjednikom i s predsjednikom Komisije. Ministar vanjskih poslova Unije sudjeluje u njegovu radu.

3. Europsko vijeće sastaje se četiri puta godišnje, na poziv svoga predsjednika. Kada to nalaže dnevni red članovi Europskog vijeća mogu odlučiti da svakome od njih pomaže jedan ministar i, u slučaju predsjednika Komisije, jedan član Komisije. Kada to nalaže situacija, predsjednik saziva izvanredni sastanak Europskog vijeća.

4. Ako Ustavom nije drugačije utvrđeno odluke Europskog vijeća donose se konsenzusom.

Članak I.-22. Predsjednik Europskog vijeća

1. Europsko vijeće bira svojega predsjednika kvalificiranom većinom glasova na razdoblje od dvije i pol godine koje se može jednom obnoviti. U slučaju spriječenosti ili teške povrede dužnosti, Europsko vijeće može prekinuti njegov ili njezin mandat u skladu s istim postupkom.

2. Predsjednik Europskog vijeća:

- a) predsjedava i potiče njegov rad;
- b) osigurava pripremu i kontinuitet rada Europskog vijeća u suradnji s predsjednikom Komisije, na temelju rada Vijeća općih poslova;
- c) nastoji osigurati koheziju i postizanje konsenzusa u okviru Europskog vijeća;
- d) podnosi izvješće Europskom parlamentu nakon svakoga sastanka Europskog vijeća.

Predsjednik Europskog vijeća, na vlastitoj razini i u tome svojstvu, osigurava zastupanje Unije u inozemstvu kad je riječ o pitanjima koja se odnose na zajedničku vanjsku i sigurnosnu politiku, ne dovodeći u pitanje ovlasti Ministra vanjskih poslova Unije.

3. Predsjednik Europskog vijeća ne može zadržati državne ili javne funkcije u svojoj državi.

Članak I.-23.
Vijeće ministara

1. Vijeće, zajedno s Europskim parlamentom, obavlja zakonodavne i proračunske funkcije. Vijeće obavlja dužnosti utvrđivanja politike i koordinacije na način utvrđen Ustavom.

2. Vijeće čini po jedan predstavnik svake države članice na ministarskoj razini koji je ovlašten preuzimati obveze u ime vlade države članice i glasovati.

3. Ako Ustavom nije drugačije utvrđeno, Vijeće donosi odluke kvalificiranom većinom glasova.

Članak I.-24.
Sastavi Vijeća ministara

1. Vijeće se sastaje u različitim sastavima.

2. Vijeće općih poslova osigurava dosljednost u radu različitih sastava Vijeća.

Ono priprema sastanke Vijeća i osigurava provedbu njegovih odluka, u suradnji s predsjednikom Europskog vijeća i Komisijom.

3. Vijeće vanjskih poslova osmišljava djelovanje Unije u inozemstvu na temelju strateških smjernica koje donosi Europsko vijeće i osigurava dosljednost djelovanja Unije.

4. Europsko vijeće donosi, kvalificiranom većinom glasova, europsku odluku kojom se utvrđuje popis ostalih sastava Vijeća.

5. Odbor stalnih predstavnika vlada država članica odgovoran je za pripremu rada Vijeća.

6. Vijeće zasjeda javno kad razmatra nacrt zakonskog akta i glasuje. U tu svrhu je svaka sjednica Vijeća podijeljena na dva dijela, na način da je jedan dio posvećen razmatranju zakonskih akata Unije, a drugi aktivnostima koje nisu povezane sa zakonodavnom ulogom.

7. Sastavima Vijeća predsjedaju, osim kad je riječ o sastavu Vijeća vanjskih poslova, predstavnici država članica u Vijeću na temelju ravnopravnog izmjenjivanja, u skladu s uvjetima utvrđenima europskom odlukom Europskoga vijeća. Europsko vijeće odluku donosi kvalificiranom većinom glasova.

Članak I.-25.

Utvrđivanje kvalificirane većine glasova u Europskom vijeću i u Vijeću

1. Kvalificirana većina glasova utvrđuje se kao najmanje 55 % članova Vijeća, među kojima je najmanje petnaest članova Vijeća koji predstavljaju države članice s najmanje 65 % stanovništva Unije.

Manjina glasova koja sprečava donošenje odluke mora uključivati najmanje četiri člana Vijeća, u protivnome se smatra da je postignuta kvalificirana većina glasova.

2. Odstupanjem od primjene stavka 1., ako Vijeće ne djeluje na temelju prijedloga Komisije ili Ministra vanjskih poslova Unije, kvalificirana većina glasova utvrđuje se kao najmanje 72 % članova Vijeća koji predstavljaju države članice s najmanje 65 % stanovništva Unije.

3. Stavci 1. i 2. primjenjuju se u Europskom vijeću kada ono odluke donosi kvalificiranom većinom glasova.

4. U okviru Europskog vijeća, njegov predsjednik i predsjednik Komisije ne sudjeluju u glasovanju.

Članak I.-26.

Europska komisija

1. Komisija promiče opći interes Unije i poduzima odgovarajuće inicijative u tu svrhu. Ona osigurava primjenu Ustava i mjera koje institucije usvajaju na temelju Ustava. Komisija nadzire primjenu prava Unije pod kontrolom Suda pravde Europske unije. Izvršava proračun i upravlja programima. Komisija

obavlja dužnosti koordinacije te izvršne i upravne dužnosti na način utvrđen Ustavom. Osim u području zajedničke vanjske i sigurnosne politike i u ostalim slučajevima predviđenim Ustavom, Komisija osigurava zastupanje Unije u inozemstvu. Ona ima inicijativu za donošenje godišnjih i višegodišnjih programa Unije u cilju postizanja međuinstitucionalnih sporazuma.

2. Ako Ustavom nije drugačije utvrđeno, zakonski akti Unije mogu se donositi samo na temelju prijedloga Komisije. Ostali akti donose se na temelju prijedloga Komisije ako tako propisuje Ustav.

3. Mandat Komisije traje pet godina.

4. Članovi Komisije biraju se na temelju njihove opće kompetentnosti i zalaganja za Europu, između osoba čija je neovisnost neupitna.

5. Prva Komisija imenovana u skladu s odredbama Ustava sastoji se od jednoga državljanina svake države članice, uključujući njezina predsjednika i Ministra vanjskih poslova Unije, koji je jedan od njezinih potpredsjednika.

6. Po završetku mandata Komisije iz stavka 5., Komisija ima broj članova, uključujući njezina predsjednika i Ministra vanjskih poslova, koji odgovara dvjema trećinama broja država članica, osim ako Europsko vijeće, jednoglasnom odlukom, taj broj ne izmijeni.

Članovi Komisije biraju se među državljanima država članica na temelju sustava ravnopravnog izmjenjivanja među državama članicama. Ovaj se sustav uspostavlja europskom odlukom koju Europsko vijeće donosi jednoglasno na temelju sljedećih načela:

a) među državama članicama postoji strogo ravnopravan odnos s obzirom na utvrđivanje redoslijeda i vremena koje njihovi državljani provode kao članovi Komisije; u skladu s time, razlika između ukupnoga broja mandata državljana bilo koje dvije države članice nikada ne može iznositi više od jedan;

b) podložno odredbama točke a), svaka sljedeća Komisija sastavljena je tako da na zadovoljavajući način odražava demografski i geografski spektar svih država članica.

7. Komisija je posve neovisna pri obavljanju svojih dužnosti. Ne dovodeći u pitanje odredbe članka I.-28. stavka 2., članovi Komisije ne traže niti primaju upute od bilo koje vlade ili druge institucije, tijela, službe ili entiteta. Članovi Komisije suzdržavaju se od bilo kakvog djelovanja koje je nespojivo s njihovim dužnostima ili obavljanjem njihovih zadataka.

8. Komisija je, kao kolegij, odgovorna Europskom parlamentu. Europski parlament može glasovati o nepovjerenju Komisiji u skladu s odredbama članka III.-340. U slučaju izglasavanja nepovjerenja, članovi Komisije podnose

kolektivnu ostavku, a Ministar vanjskih poslova Unije podnosi ostavku na dužnosti koje obavlja u Komisiji.

Članak I.-27.

Predsjednik Europske komisije

1. Uzimajući u obzir izbore za Europski parlament, nakon održavanja odgovarajućih savjetovanja, Europsko vijeće, donijevši odluku kvalificiranom većinom glasova, predlaže Europskom parlamentu kandidata za predsjednika Komisije. Tog kandidata Europski parlament bira većinom glasova svojih članova. Ako kandidat ne dobije većinu glasova, Europsko vijeće, donoseći odluku kvalificiranom većinom glasova, u roku od jednoga mjeseca predlaže novog kandidata kojeg Europski parlament bira prema istome postupku.

2. Vijeće, u dogovoru s izabranim predsjednikom, usvaja popis ostalih osoba koje predlaže za imenovanje kao članove Komisije. Izbor tih osoba obavlja se na temelju preporuka država članica, u skladu s kriterijima iz članka I.-26. stavaka 4. i 6. drugoga podstavka.

Predsjednik, Ministar vanjskih poslova Unije i drugi članovi Komisije podložni su, kao kolegij, glasovanju o pristanku u Europskome parlamentu. Na temelju toga pristanka, Europsko vijeće imenuje Komisiju kvalificiranom većinom glasova.

3. Predsjednik Komisije:

- a) donosi smjernice za rad Komisije;
- b) odlučuje o unutarnjem ustrojstvu Komisije, osiguravajući da djeluje dosljedno, učinkovito i kao kolegij;
- c) između članova Komisije imenuje potpredsjednike, osim Ministra vanjskih poslova Unije.

Član Komisije podnosi ostavku ako to od njega zatraži predsjednik. Ministar vanjskih poslova Unije podnosi ostavku u skladu s postupkom iz članka I.-28. stavka 1. ako to od njega zatraži predsjednik.

Članak I-28.

Ministar vanjskih poslova Unije

1. Europsko vijeće, uz pristanak predsjednika Komisije, kvalificiranom većinom glasova imenuje Ministra vanjskih poslova Unije. Europsko vijeće može prekinuti njegov mandat u skladu s istim postupkom.

2. Ministar vanjskih poslova Unije vodi zajedničku vanjsku i sigurnosnu politiku Unije. On svojim prijedlozima pridonosi razvoju te politike, koju

provodi u skladu s mandatom koji dobiva od Vijeća. Isto se primjenjuje i na zajedničku sigurnosnu i obrambenu politiku.

3. Ministar vanjskih poslova Unije predsjedava Vijećem vanjskih poslova.

4. Ministar vanjskih poslova Unije jedan je od potpredsjednika Komisije. On osigurava dosljednost djelovanja Unije u inozemstvu i odgovoran je, u okviru Komisije, za dužnosti koje joj pripadaju u odnosima s inozemstvom te za koordiniranje drugih aspekata djelovanja Unije u inozemstvu. Pri obavljanju svojih dužnosti u Komisiji, i samo za potrebe tih dužnosti, Ministar vanjskih poslova Unije podložan je postupcima Komisije u onoj mjeri u kojoj je to u skladu s odredbama stavaka 2. i 3.

Članak I-29.

Sud pravde Europske unije

1. Sud pravde Europske unije obuhvaća Sud pravde, Opći sud i specijalizirane sudove. On osigurava poštovanje prava pri tumačenju i primjeni Ustava.

Države članice propisuju pravna sredstva dostatna za osiguravanje učinkovite pravne zaštite u područjima koja pokriva pravo Unije.

2. Sud pravde sastoji se od jednoga suca iz svake države članice. Sudu pomažu nezavisni odvjetnici.

Opći sud uključuje najmanje po jednog suca iz svake države članice.

Suci i nezavisni odvjetnici Suda pravde te suci Općega suda biraju se iz redova osoba čija je neovisnost neupitna i koje zadovoljavaju uvjete iz članka III.-355. i III.-356. Njih, na temelju zajedničkoga sporazuma, imenuju vlade država članica na razdoblje od šest godina. Suci i nezavisni odvjetnici kojima istječe mandat mogu biti ponovno imenovani.

3. Sud pravde Europske unije, u skladu s odredbama Trećeg dijela:

- a) donosi odluke o tužbama koje ulažu država članica, institucija, fizička ili pravna osoba;
- b) daje prethodno mišljenje, na zahtjev sudova država članica, o tumačenju prava Unije ili o valjanosti akata koje donose institucije;
- c) donosi odluke u ostalim slučajevima predviđenima Ustavom.

POGLAVLJE II.

OSTALE INSTITUCIJE UNIJE I SAVJETODAVNA TIJELA

Članak I-30.

Europska središnja banka

1. Europska središnja banka, zajedno s nacionalnim središnjim bankama, čini Europski sustav središnjih banaka. Europska središnja banka, zajedno s

nacionalnim središnjim bankama država članica čija je valuta euro, čini Euro-sustav i vodi monetarnu politiku Unije.

2. Europskim sustavom središnjih banaka upravljaju tijela za donošenje odluka Europske središnje banke. Primarni cilj Europskog sustava središnjih banaka jest održavanje stabilnosti cijena. Ne dovodeći u pitanje taj cilj, on podupire opće gospodarske politike Unije kako bi pružio svoj doprinos postizanju njezinih ciljeva. Europski sustav središnjih banaka obavlja i ostale zadatke u skladu s odredbama Trećeg dijela, Statuta Europskog sustava središnjih banaka i Europske središnje banke.

3. Europska središnja banka je institucija i posjeduje pravnu osobnost. Samo ona može dopustiti izdavanje eura. Europska središnja banka neovisna je u ostvarivanju svojih ovlasti i upravljanju svojim financijskim sredstvima. Institucije, tijela, službe i agencije Unije te vlade država članica poštuju njezinu neovisnost.

4. Europska središnja banka usvaja mjere potrebne za obavljanje njezinih zadataka u skladu s odredbama članaka III.-185. do III.-191. i članka III.-196., te u skladu s uvjetima utvrđenima u Statutu Europskoga sustava središnjih banaka i Statutu Europske središnje banke. U skladu s odredbama tih članaka, one države članice čija valuta nije euro i njihove središnje banke zadržavaju svoje ovlasti u području monetarne politike.

5. U područjima koja pripadaju u njezinu nadležnost, od Europske središnje banke mora se tražiti savjet o svim predloženim aktima Unije i o svim prijedlozima propisa koji se donose na nacionalnoj razini, a ona o njima može dati mišljenje.

6. Tijela za donošenje odluka Europske središnje banke, njihov sastav i način rada, utvrđeni su u člancima III.-382. i III.-383. te u Statutu Europskoga sustava središnjih banaka i Statutu Europske središnje banke.

Članak I.-31. Revizorski sud

1. Revizorski sud je institucija koja obavlja reviziju poslovanja Unije.

2. Revizorski sud ispituje račune svih prihoda i izdataka Unije i osigurava ispravno financijsko poslovanje.

3. Revizorski sud sastavljen je od po jednog državljanina svake države članice. Njegovi članovi posve neovisno obavljaju svoje dužnosti u općem interesu Unije.

Članak I.-32.

Savjetodavna tijela Unije

1. Europskom parlamentu, Vijeću i Komisiji pomažu Odbor regija te Gospodarski i socijalni odbor koji obavljaju savjetodavne dužnosti.

2. Odbor regija sastoji se od predstavnika regionalnih i lokalnih tijela koji su izabrani u regionalno ili lokalno tijelo vlasti ili su politički odgovorni izabranoj skupštini.

3. Gospodarski i socijalni odbor sastoji se od predstavnika organizacija poslodavaca, zaposlenih i drugih reprezentativnih dijelova društva, osobito onih u socio-ekonomskom, građanskom, profesionalnom i kulturnom području.

4. Članovi Odbora regija te Gospodarskog i socijalnog odbora nisu vezani nikakvim obveznim mandatom. Oni posve neovisno obavljaju svoje zadatke, u općem interesu Unije.

5. Propisi koji uređuju sastav ovih odbora, način postavljanja njihovih članova, njihove ovlasti i djelovanje utvrđeni su u člancima III.-386. do III.-392.

Propise iz stavaka 2. i 3. koji uređuju prirodu njihova sastava Vijeće revizora u redovitim vremenskim razmacima kako bi se uzele u obzir gospodarske, društvene i demografske promjene u Uniji. Vijeće, na prijedlog Komisije, u tu svrhu donosi europske odluke.

GLAVA V.

OSTVARIVANJE NADLEŽNOSTI UNIJE

POGLAVLJE I.

ZAJEDNIČKE ODREDBE

Članak I.-33.

Pravni akti Unije

1. Radi ostvarivanja nadležnosti Unije, institucije kao pravne instrumente koriste, u skladu s Trećim dijelom, europske zakone, europske okvirne zakone, europske uredbe, europske odluke, preporuke i mišljenja.

Europski zakon je zakonodavni akt opće primjene. On u potpunosti obvezuje i izravno se primjenjuje u svim državama članicama.

Europski okvirni zakon zakonodavni je akt koji obvezuje, s obzirom na rezultat koji treba postići, svaku državu članicu kojoj je upućen, ali državnim tijelima ostavlja izbor oblika i načina.

Europska uredba je ne-zakonodavni akt opće primjene koji služi za provedbu zakonodavnih akata i određenih odredaba Ustava. Može biti u potpunosti

obvezujuća i izravno primjenjiva u svim državama članicama ili samo obvezujuća, s obzirom na rezultat koji treba postići za svaku državu članicu kojoj je upućena, ali tako da državnim tijelima ostavlja izbor oblika i načina.

Europska odluka je ne-zakonodavni akt koji u potpunosti obvezuje. Odluka u kojoj se posebno navodi kome je upućena obvezuje samo one kojima je upućena.

Preporuke i mišljenja ne obvezuju.

2. Pri razmatranju nacрта zakonodavnih akata, Europski parlament i Vijeće suzdržavaju se od donošenja akata koji nisu utvrđeni valjanim zakonodavnim postupkom u području o kojemu je riječ.

Članak I.-34. Zakonodavni akti

1. Europske zakone i okvirne zakone, na temelju prijedloga Komisije, zajednički donose Europski parlament i Vijeće u skladu s redovnim zakonodavnim postupkom iz članka III.-396. Ako te dvije institucije ne mogu postići sporazum o nekom aktu, on se ne donosi.

2. U posebnim slučajevima predviđenim Ustavom, europske zakone i okvirne zakone donosi Europski parlament uz sudjelovanje Vijeća, ili ih donosi Vijeće uz sudjelovanje Europskog parlamenta, u skladu s posebnim zakonodavnim postupcima.

3. U posebnim slučajevima predviđenim Ustavom, europski zakoni i okvirni zakoni mogu biti doneseni na inicijativu skupine država članica ili Europskoga parlamenta, na preporuku Europske središnje banke ili na zahtjev Suda pravde ili Europske investicijske banke.

Članak I.-35. Ne-zakonodavni akti

1. Europsko vijeće donosi europske odluke u slučajevima predviđenim Ustavom.

2. Vijeće i Komisija, osobito u slučajevima iz članka I.-36. i I.-37. te Europska središnja banka u posebnim slučajevima predviđenima Ustavom, donose europske uredbe i odluke.

3. Vijeće donosi preporuke na prijedlog Komisije u svim slučajevima u kojima Ustav propisuje da Vijeće akte donosi na prijedlog Komisije. Vijeće odlučuje jednoglasno u onim područjima u kojima je potrebna jednoglasna odluka za donošenje akta Unije. Komisija i Europska središnja banka donose preporuke u posebnim slučajevima predviđenim Ustavom.

Članak I-36.

Prenesene europske uredbe

1. Europski zakoni i okvirni zakoni mogu prenijeti na Komisiju ovlasti za donošenje prenesenih europskih uredbi u cilju dopunjavanja ili izmjene određenih manje važnih elemenata zakona ili okvirnoga zakona.

Ciljevi, sadržaj, polje primjene i trajanje prijenosa ovlasti izričito su utvrđeni europskim zakonima i okvirnim zakonima. Važni elementi nekoga područja rezervirani su za europski zakon ili okvirni zakon i, u skladu s time, ne podliježu prijenosu ovlasti.

2. Europski zakoni i okvirni zakoni izričito utvrđuju uvjete kojima podliježe prijenos ovlasti; ti uvjeti mogu biti sljedeći:

- a) Europski parlament ili Vijeće mogu odlučiti o povlačenju prijenosa ovlasti;
- b) prenesena europska uredba može stupiti na snagu samo ako na nju Europski parlament ili Vijeće ne izraze nikakvu primjedbu u razdoblju utvrđenome europskim zakonom ili okvirnim zakonom.

U svrhu točaka a) i b), Europski parlament odluku donosi većinom glasova svojih članova, a Vijeće kvalificiranom većinom glasova.

Članak I.-37.

Provedbeni akti

1. Države članice usvajaju sve mjere nacionalnog prava potrebne za provedbu pravno obvezujućih akata Unije.

2. Ako su potrebni jedinstveni uvjeti za provedbu pravno obvezujućih akata Unije, tim se aktima provedbene ovlasti dodjeljuju Komisiji ili, u posebnim opravdanim slučajevima i u slučajevima iz članka I.-40., Vijeću.

3. U svrhe stavka 2., europskim zakonima unaprijed se utvrđuju pravila i opća načela koja se odnose na mehanizme kojima države članice nadziru služenje provedbenim ovlastima dodijeljenima Komisiji.

4. Provedbeni akti Unije imaju oblik europskih provedbenih uredbi ili europskih provedbenih odluka.

Članak I.-38.

Načela zajednička pravnim aktima Unije

1. Ako Ustav ne navodi vrstu akta koji se donosi, institucije ga biraju ovisno o slučaju, u skladu s primjenjivim postupcima i u skladu s načelom proporcionalnosti iz članka I.-11.

2. U pravnim aktima navode se razlozi na kojima se temelje i uputa na prijedloge, inicijative, preporuke, zahtjeve ili mišljenja predviđena Ustavom.

Članak I.-39.

Objavljivanje i stupanje na snagu

1. Europske zakone i okvirne zakone donesene u skladu s redovnim zakonodavnim postupkom potpisuju predsjednik Europskog parlamenta i predsjednik Vijeća.

U ostalim slučajevima, potpisuje ih predsjednik institucije koja ih je donijela.

Europski zakoni i okvirni zakoni objavljuju se u Službenome listu Europske unije i stupaju na snagu na dan koji je u njima naveden ili, u slučaju da takav datum ne postoji, dvadesetoga dana od dana njihove objave.

2. Europske uredbe i europske odluke u kojima nije navedeno kome su upućene potpisuje predsjednik institucije koja ih je donijela.

Europske uredbe i europske odluke, kada se u njima ne navodi kome su upućene, objavljuju se u Službenome listu Europske unije i stupaju na snagu na dan koji je u njima naveden ili, u slučaju da takav datum ne postoji, dvadesetoga dana od dana njihove objave.

3. O europskim odlukama, osim o onima iz stavka 2., obavještavaju se oni kojima su upućene i proizvode učinak od trenutka notifikacije.

POGLAVLJE II.

POSEBNE ODREDBE

Članak I.-40.

Posebne odredbe koje se odnose na zajedničku vanjsku i sigurnosnu politiku

1. Europska unija vodi zajedničku vanjsku i sigurnosnu politiku, temeljenu na razvoju uzajamne političke solidarnosti među državama članicama, na utvrđivanju pitanja od općeg interesa i na postizanju sve većega stupnja konvergencije djelovanja država članica.

2. Europsko vijeće utvrđuje strateške interese Unije i ciljeve njezine zajedničke vanjske i sigurnosne politike. Vijeće tu politiku razrađuje u okviru strateških smjernica koje donosi Europsko vijeće, u skladu s odredbama Trećeg dijela.

3. Europsko vijeće i Vijeće donose potrebne europske odluke.

4. Zajedničku vanjsku i sigurnosnu politiku provode Ministar vanjskih poslova Unije i države članice, koristeći sredstva država članica i sredstva Unije.

5. Države članice međusobno se savjetuju u okviru Europskog vijeća i Vijeća o svakome pitanju povezanome s vanjskom i sigurnosnom politikom od općeg interesa u cilju utvrđivanja zajedničkoga pristupa. Prije poduzimanja bilo kakvoga djelovanja na međunarodnoj pozornici ili bilo kakvoga obvezivanja koje bi moglo utjecati na interese Unije, svaka država članica savjetuje se s ostalima u Europskome vijeću ili u Vijeću. Države članice osiguravaju, putem usklađivanja svojih djelovanja, da Unija bude sposobna braniti svoje interese i vrijednosti na međunarodnoj pozornici. Države članice pokazuju međusobnu solidarnost.

6. Europske odluke koje se odnose na zajedničku vanjsku i sigurnosnu politiku jednoglasno donose Europsko vijeće i Vijeće, osim u slučajevima iz Trećeg dijela. Europsko vijeće i Vijeće djeluju na inicijativu države članice, na prijedlog Ministra vanjskih poslova Unije ili na prijedlog toga Ministra uz podršku Komisije. Isključeni su europski zakoni i okvirni zakoni.

7. Europsko vijeće može, jednoglasno, donijeti europsku odluku kojom se Vijeću dopušta odlučivanje kvalificiranom većinom glasova u slučajevima koji nisu spomenuti u Trećem dijelu.

8. Od Europskog parlamenta redovito se zahtijeva mišljenje o glavnim aspektima i najvažnijim odlukama iz područja zajedničke vanjske i sigurnosne politike. Europski parlament mora biti obavještavan o njezinu razvoju.

Članak I.-41.

Posebne odredbe o zajedničkoj sigurnosnoj i obrambenoj politici

1. Zajednička sigurnosna i obrambena politika sastavni je dio zajedničke vanjske i sigurnosne politike. Ona Uniji pruža operativnu mogućnost koja se oslanja na civilna i vojna sredstva. Unija ih može koristiti u misijama izvan Unije za očuvanje mira, sprečavanje sukoba i jačanje međunarodne sigurnosti, u skladu s načelima Povelje Ujedinjenih naroda. Izvršavanje tih zadataka obavlja se korištenjem kapaciteta koje osiguravaju države članice.

2. Zajednička sigurnosna i obrambena politika uključuje postupno oblikovanje zajedničke obrambene politike Unije. Ona će voditi prema zajedničkoj obrani ako takvu odluku jednoglasno donese Europsko vijeće. Ono će, u tome slučaju, preporučiti državama članicama donošenje takve odluke u skladu s njihovim ustavnim zahtjevima.

Politika Unije, u skladu s odredbama ovog članka, ne ugrožava poseban karakter sigurnosne i obrambene politike određenih država članica, ona poštuje obveze određenih država članica koje smatraju da je njihova zajednička obrana ostvarena u Organizaciji sjevernoatlantskoga ugovora, u skladu s

odredbama Sjevernoatlantskoga ugovora, i kompatibilna je sa zajedničkom sigurnosnom i obrambenom politikom uspostavljenom u tome okviru.

3. Države članice stavljaju na raspolaganje Uniji svoje civilne i vojne kapacitete za provedbu zajedničke sigurnosne i obrambene politike, kako bi pridonijele ostvarivanju ciljeva koje utvrđuje Vijeće. One države članice koje zajednički uspostave multinacionalne snage mogu ih staviti na raspolaganje zajedničkoj sigurnosnoj i obrambenoj politici.

Države članice nastoje postupno poboljšati svoje vojne sposobnosti. Osniva se Agencija u području razvoja obrambenih sposobnosti, istraživanja, nabave i naoružavanja (Europska obrambena agencija) radi utvrđivanja operativnih potreba, promicanja mjera za zadovoljavanje tih potreba te pružanja doprinosa pri utvrđivanju i, ako je potrebno, provedbi bilo kakve mjere potrebne za jačanje industrijskih i tehnoloških temelja u sektoru obrane, sudjelovanja pri utvrđivanju europske politike za kapacitete i naoružavanje te pružanja pomoći Vijeću pri procjeni poboljšanja vojnih sposobnosti.

4. Europske odluke koje se odnose na zajedničku sigurnosnu i obrambenu politiku, uključujući one kojima započinju misije spomenute u ovome članku, Vijeće donosi jednoglasno na prijedlog Ministra vanjskih poslova Unije ili na inicijativu neke države članice. Ministar vanjskih poslova Unije može, ako je potrebno, zajedno s Komisijom, predložiti korištenje resursa država članica i instrumenata Unije.

5. Vijeće može izvršenje zadatka, u okviru Unije, povjeriti skupini država članica u cilju zaštite vrijednosti Unije i očuvanja njezinih interesa. Izvršenje takvog zadatka uređuju odredbe članka III.-310.

6. One države članice čije vojne sposobnosti ispunjavaju više kriterije i koje su se u ovome području uzajamno više obvezale radi obavljanja najzahtjevnijih misija, ustanovljavaju trajnu strukturiranu suradnju u okviru Unije. Takva je suradnja uređena odredbama članka III.-312. i ničim ne utječe na odredbe članka III.-309.

7. Ako je neka država članica žrtva oružane agresije na njezin teritorij, ostale države članice obvezne su pružiti joj pomoć i potporu svim sredstvima kojima raspolažu, u skladu s odredbama članka 51. Povelje Ujedinjenih naroda. Ovo ni na koji način ne dovodi u pitanje poseban karakter sigurnosne i obrambene politike nekih država članica.

Obveze i suradnja u ovom području moraju biti u skladu s obvezama preuzetima u okviru Organizacije sjevernoatlantskog ugovora koja, za države koje su njezine članice, ostaje temelj njihove kolektivne obrane i forum za njezinu provedbu.

8. Od Europskog parlamenta mora se redovito tražiti savjet o glavnim aspektima i najvažnijim odlukama u području zajedničke sigurnosne i obrambene politike. Europski parlament mora biti obavještavan o njezinu razvoju.

Članak I.-42.

Posebne odredbe o području slobode, sigurnosti i pravde

1. Unija uspostavlja područje slobode, sigurnosti i pravde:

- a) donošenjem europskih zakona i okvirnih zakona namijenjenih, ako je potrebno, približavanju zakona i propisa država članica u područjima iz Trećeg dijela;
- b) promicanjem uzajamnog povjerenja između nadležnih tijela država članica, posebice na temelju uzajamnog priznavanja sudskih i izvan-sudskih odluka;
- c) operativnom suradnjom između nadležnih tijela država članica, uključujući policiju, carinske i druge službe specijalizirane za sprečavanje i otkrivanje kažnjivih djela.

2. Nacionalni parlamenti mogu, u okviru područja slobode, sigurnosti i pravde, sudjelovati u mehanizmima ocjenjivanja utvrđenima u članku III.-260. Oni su pridruženi političkome nadzoru nad Europolom i ocjenjivanju Europolovih aktivnosti u skladu s odredbama članka III.-276. i III.-273.

3. Države članice imaju pravo na inicijativu u području policijske i pravosudne suradnje u kaznenim stvarima, u skladu s odredbama članka III.-264.

Članak I.-43.

Klauzula solidarnosti

1. Unija i njezine države članice zajednički djeluju u duhu solidarnosti u slučaju da je država članica cilj terorističkoga napada, žrtva prirodne katastrofe ili one koju je izazvao čovjek. Unija pokreće sve instrumente kojima raspolaže, uključujući i vojna sredstva koja su joj na raspolaganje stavile države članice, kako bi:

- a) – spriječila terorističku prijetnju na teritoriju država članica;
 - demokratske institucije i civilno stanovništvo zaštitila od bilo kakvog terorističkog napada;
 - pomogla državi članici na njezinu teritoriju, na zahtjev njezinih političkih tijela, u slučaju terorističkog napada;
- b) pomogla državi članici na njezinu teritoriju, na zahtjev njezinih političkih tijela, u slučaju prirodne katastrofe ili one koju je izazvao čovjek.

2. Detaljni načini primjene odredaba ovog članka utvrđeni su u članku III.-329.

POGLAVLJE III.
POJAČANA SURADNJA

Članak I.-44.
Pojačana suradnja

1. Države članice koje žele uspostaviti međusobnu pojačanu suradnju u okviru nadležnosti Unije koje nisu isključive, mogu koristiti njezine institucije i ostvarivati te nadležnosti primjenjujući odgovarajuće odredbe Ustava, uz poštovanje ograničenja i u skladu s postupcima utvrđenima ovim člankom i člancima III.-416. do III.-423.

Pojačana suradnja usmjerena je na olakšavanje postizanja ciljeva Unije, zaštitu njezinih interesa i jačanje procesa njezina integriranja. Takva je suradnja u svako doba otvorena svim državama članicama, u skladu s odredbama članka III.-418.

2. Europsku odluku kojom se dopušta pojačana suradnja Vijeće donosi kao posljednje sredstvo, nakon što utvrdi da ciljeve takve suradnje Unija kao cjelina ne može postići u razumnom vremenskom roku i pod uvjetom da u njoj sudjeluje najmanje trećina država članica. Vijeće donosi odluku u skladu s postupkom iz članka III.-419.

3. Svi članovi Vijeća mogu sudjelovati u njegovim raspravama, ali u glasanju sudjeluju samo članovi Vijeća koji predstavljaju države članice koje sudjeluju u pojačanoj suradnji.

Jednoglasnost čine samo glasovi predstavnika država članica koje sudjeluju u pojačanoj suradnji.

Kvalificirana većina glasova utvrđuje se kao najmanje 55 % članova Vijeća koji predstavljaju države članice koje sudjeluju u pojačanoj suradnji, s najmanje 65 % stanovništva tih država.

Manjina koja može spriječiti donošenje odluke mora uključivati barem minimalan broj članova Vijeća koji predstavljaju više od 35 % stanovništva država članica koje sudjeluju u pojačanoj suradnji i još jednog člana. U suprotnome, smatra se da je postignuta kvalificirana većina glasova.

Odstupanjem od primjene trećeg i četvrtog podstavka ovog članka, ako Vijeće ne odlučuje na prijedlog Komisije ili Ministra vanjskih poslova Unije, potrebna kvalificirana većina glasova utvrđuje se kao najmanje 72 % članova Vijeća koji predstavljaju države članice koje sudjeluju u pojačanoj suradnji, s najmanje 65 % stanovništva tih država.

4. Akti doneseni u okviru pojačane suradnje obvezuju samo države članice koje u njoj sudjeluju. Ti se akti ne smatraju dijelom pravne stečevine koju moraju prihvatiti države kandidati za pristup Uniji.

GLAVA VI.
DEMOKRATSKI ŽIVOT UNIJE

Članak I.-45.

Načelo demokratske ravnopravnosti

U svim svojim aktivnostima Unija poštuje načelo ravnopravnosti svojih građana koji uživaju istu pozornost njezinih institucija, tijela, službi i agencija.

Članak I.-46.

Načelo predstavničke demokracije

1. Djelovanje Unije temelji se na predstavničkoj demokraciji.

2. Građani su izravno predstavljeni na razini Unije u Europskom parlamentu.

Države članice u Europskom vijeću predstavljaju njihovi šefovi država ili vlada, a u Vijeću ih predstavljaju njihove vlade, koje su i same demokratski odgovorne pred svojim parlamentima ili svojim građanima.

3. Svaki građanin ima pravo na sudjelovanje u demokratskom životu Unije. Odluke se donose što otvorenije i što bliže građanima.

4. Političke stranke na europskoj razini prinose oblikovanju europske političke svijesti i izražavanju želje građana Unije.

Članak I.-47.

Načelo participativne demokracije

1. Institucije građanima i predstavničkim udrugama na prikladan način pružaju mogućnost da obznane i javno razmijene mišljenja u svim područjima djelovanja Unije.

2. Institucije održavaju otvoreni, transparentni i redoviti dijalog s predstavnicima udruga i građanskim društvom.

3. Komisija obavlja sveobuhvatno savjetovanje sa zainteresiranim stranama u cilju osiguravanja koherentnog i transparentnog djelovanja Unije.

4. Najmanje jedan milijun građana, državljana značajnog broja država članica, mogu na svoju inicijativu pozvati Komisiju da, u okviru svojih ovlasti, podnese odgovarajući prijedlog o pitanjima za koja građani smatraju da je potrebno donošenje pravnoga akta Unije radi primjene Ustava. Europskim zakonima utvrđuju se odredbe za postupke i uvjete potrebne za takvu inicijativu građana, uključujući i najmanji broj država članica iz kojih moraju dolaziti spomenuti građani.

Članak I.-48.

Socijalni partneri i autonomni socijalni dijalog

Unija priznaje i promiče ulogu socijalnih partnera na svojoj razini, uzimajući u obzir raznolikost nacionalnih sustava. Unija olakšava dijalog između socijalnih partnera poštujući njihovu autonomiju.

Tripartitni socijalni sastanak na vrhu za rast i zapošljavanje pridonosi socijalnom dijalogu.

Članak I.-49.

Europski pučki pravobranitelj

Europski pučki pravobranitelj, kojega bira Europski parlament, prima, razmatra i izvješćuje o pritužbama na nepravilnosti u djelovanju institucija, tijela, službi ili agencija Unije, u skladu s uvjetima utvrđenima Ustavom. Europski pučki pravobranitelj posve je neovisan u obavljanju svojih dužnosti.

Članak I-50.

Transparentnost postupaka u institucijama, tijelima, službama i agencijama Unije

1. U cilju promicanja dobrog upravljanja i osiguravanja sudjelovanja građanskoga društva, institucije, tijela, službe i agencije Unije svoj rad obavljaju koliko je god moguće otvorenije.

2. Europski parlament održava javne sjednice, kao i Vijeće kad razmatra nacrt zakonodavnog akta i glasuje o njemu.

3. Svaki građanin Unije te svaka fizička osoba koja prebiva ili pravna osoba koja ima sjedište u nekoj državi članici, ima pravo, u skladu s uvjetima utvrđenim u Trećem dijelu, na pristup dokumentima institucija, tijela, službi i agencija Unije, bez obzira na njihovu sredinu.

Europskim zakonima utvrđuju se opća načela i ograničenja koja, zbog javnih ili privatnih interesa, uređuju pravo na pristup takvim dokumentima.

Svaka institucija, tijelo, služba ili agencija vlastitim poslovnikom utvrđuje posebne odredbe o pristupu svojim dokumentima, u skladu s europskim zakonima iz stavka 3. ovog članka.

Članak I.-51.

Zaštita osobnih podataka

1. Svatko ima pravo na zaštitu vlastitih osobnih podataka.

2. Europski zakoni ili okvirni zakoni utvrđuju pravila o zaštiti pojedinaca s obzirom na obradu osobnih podataka u institucijama, tijelima, službama i agencijama Unije te u državama članicama kad obavljaju svoje djelatnosti u

polju primjene prava Unije i pravila o slobodnom protoku takvih podataka. Poštovanje tih pravila podliježe nadzoru neovisnih tijela.

Članak I-52.

Status crkava i nekonfesionalnih organizacija

1. Unija poštuje i ničim ne ugrožava status koji, u skladu s nacionalnim pravom, uživaju crkve i vjerske udruge ili zajednice u državama članicama.
2. Unija jednako poštuje i status koji, u skladu s nacionalnim pravom, uživaju filozofske i nekonfesionalne organizacije.
3. Priznajući njihov identitet i njihov specifični doprinos, Unija održava otvoreni, transparentni i redoviti dijalog s tim crkvama i organizacijama.

GLAVA VII.

FINANCIJE UNIJE

Članak I-53.

Proračunska i financijska načela

1. Svi prihodi i izdaci Unije predviđaju se za svaku proračunsku godinu i prikazuju u proračunu Unije, u skladu s odredbama Trećeg dijela.
2. Prihodi i izdaci koji se prikazuju u proračunu moraju biti usklađeni.
3. Izdaci prikazani u proračunu dopušteni su za trajanja godišnjeg izvršenja proračuna u skladu s europskim zakonom iz članka III.-412.
4. Za realiziranje izdataka predviđenih proračunom potrebno je prethodno donošenje pravno obvezujućeg akta Unije kojim se utvrđuje pravna osnova za takvo djelovanje i za izvršenje predmetnoga izdatka u skladu s europskim zakonom iz članka III.-412., osim u slučajevima predviđenim zakonom.
5. U cilju zadržavanja proračunske discipline, Unija ne donosi akt koji bi mogao imati značajni utjecaj na proračun bez pružanja osiguranja da izdaci proizišli donošenjem takvoga akta mogu biti financirani u granicama vlastitih sredstava Unije i u skladu s višegodišnjim financijskim okvirom iz članka I.-55.
6. Proračun se ostvaruje u skladu s načelom dobroga financijskoga upravljanja. Države članice surađuju s Unijom kako bi osigurale da sredstva predviđena proračunom budu korištena u skladu s ovim načelom.
7. Unija i države članice, u skladu s odredbama članka III.-415., suzbijaju prijevaru i svaki drugi oblik nezakonitih aktivnosti koji škode financijskim interesima Unije.

Članak I-54.
Vlastita sredstva Unije

1. Unija osigurava sebi sredstva potrebna za postizanje ciljeva i provedbu politika.
2. Ne utječući na druge prihode, proračun Unije u potpunosti se financira iz njezinih vlastitih sredstava.
3. Europskim zakonom Vijeća donose se odredbe o sustavu vlastitih sredstava Unije. U tom kontekstu, mogu se uspostaviti nove kategorije vlastitih sredstava ili ukinuti postojeća kategorija. Vijeće zakon donosi jednoglasno nakon savjetovanja s Europskim parlamentom. Zakon stupa na snagu tek nakon što ga potvrde države članice, u skladu s njihovim ustavnim zahtjevima.
4. Europskim zakonom Vijeća utvrđuju se provedbene mjere sustava vlastitih sredstava Unije u onoj mjeri u kojoj to predviđa europski zakon donesen na temelju stavka 3. Vijeće odlučuje nakon pribavljanja pristanka Europskoga parlamenta.

Članak I.-55.
Višegodišnji financijski okvir

1. Višegodišnji financijski okvir osigurava da se izdaci Unije realiziraju na pravilan način i u granicama njezinih vlastitih sredstava. U njemu se utvrđuju maksimalni godišnji iznosi sredstava za preuzete obveze prema kategoriji izdataka, u skladu s odredbama članka III-402.
2. Europskim zakonom Vijeća donosi se višegodišnji financijski okvir. Vijeće ga donosi jednoglasnom odlukom nakon pribavljanja pristanka Europskog parlamenta, koji on daje većinom glasova svojih članova.
3. Godišnji proračun Unije mora biti u skladu s višegodišnjim financijskim okvirom.
4. Europsko vijeće može, jednoglasnom odlukom, donijeti europsku odluku kojom se Vijeću dopušta da kvalificiranom većinom glasova donese akt iz stavka 2. ovog članka.

Članak I.-56.
Proračun unije

Godišnji proračun Unije donosi se europskim zakonom u skladu s odredbama članka III.-404.

GLAVA VIII.

UNIJA I NJEZINI SUSJEDI

Članak I.-57.

Unija i njezini susjedi

1. Unija razvija posebne odnose sa susjednim zemljama u cilju uspostave područja napretka i dobrosusjedskih odnosa, utemeljenog na vrijednostima Unije i karakteriziranog bliskim i miroljubivim odnosima utemeljenima na suradnji.

2. U svrhe stavka 1. Unija može zaključiti posebne sporazume sa zemljama o kojima je riječ. Ti sporazumi mogu sadržavati uzajamna prava i obveze te mogućnost poduzimanja zajedničkog djelovanja. Održavaju se periodična savjetovanja o njihovoj primjeni.

GLAVA IX.

ČLANSTVO U UNIJI

Članak I.-58.

Uvjeti i postupak za pristup Uniji

1. Unija je otvorena svim europskim državama koje poštuju vrijednosti iz članka I.-2. i koje se obvezuju na njihovo zajedničko promicanje.

2. Svaka europska država koja želi postati članica Unije svoj zahtjev šalje Vijeću. O tome zahtjevu obavještavaju se Europski parlament i parlamenti država članica. Vijeće odluku donosi jednoglasno, nakon savjetovanja s Komisijom i po pribavljanju pristanka Europskog parlamenta, koji odluku donosi većinom glasova svojih članova. Uvjeti i modaliteti primanja predmet su sporazuma između država članica i države kandidatkinje. Taj sporazum podliježe ratifikaciji u svakoj državi ugovornici, u skladu s njezinim ustavnim zahtjevima.

Članak I.-59.

Obustava nekih prava koja proistječu iz članstva u Uniji

1. Vijeće može, na obrazloženu inicijativu trećine država članica ili na obrazloženu inicijativu Europskog parlamenta ili na prijedlog Komisije, donijeti europsku odluku kojom se potvrđuje postojanje jasne opasnosti da neka država članica ozbiljno povrijedi vrijednosti iz članka I.-2. Vijeće odluku donosi većinom glasova četiri petine svojih članova, nakon pribavljanja pristanka Europskog parlamenta.

Prije donošenja takve odluke, Vijeće saslušava državu članicu o kojoj je riječ i, djelujući u skladu s istim postupkom, može uputiti preporuke toj državi.

Vijeće redovito provjerava postoje li i dalje razlozi koji su doveli do donošenja takve odluke.

2. Europsko vijeće, na inicijativu trećine država članica ili na prijedlog Komisije, može donijeti europsku odluku kojom se utvrđuje postojanje ozbiljne i trajne povrede, od strane države članice, vrijednosti iz članka I.-2., nakon što je pozvalo državu članicu o kojoj je riječ da podnese svoje očitovanje. Europsko vijeće odluku donosi jednoglasno, nakon pribavljanja pristanka Europskog parlamenta.

3. Ako je usvojena tvrdnja iz stavka 2., Vijeće kvalificiranom većinom glasova može donijeti europsku odluku o obustavi određenih prava koja proistječu iz primjene Ustava za državu članicu o kojoj je riječ, uključujući i prava na glasovanje člana Vijeća koji predstavlja tu državu. Vijeće uzima u obzir moguće posljedice takve obustave na prava i obveze fizičkih i pravnih osoba.

U svakome slučaju, ta je država i dalje vezana obvezama u skladu s Ustavom.

4. Vijeće može, kvalificiranom većinom glasova, donijeti europsku odluku kojom se izmjenjuju ili ukidaju mjere usvojene u skladu s odredbama stavka 3. kao odgovor na promjenu situacije koja je dovela do njihova nametanja.

5. U svrhe ovoga članka, član Europskoga vijeća ili Vijeća koji predstavlja državu članicu o kojoj je riječ ne sudjeluje u glasovanju, a država članica o kojoj je riječ ne uzima se u obzir pri izračunavanju jedne trećine ili četiri petine država članica spomenutih u stavcima 1. i 2. Suzdržavanje od glasovanja članova koji su osobno nazočni ili imaju svog zastupnika ne sprečava donošenje europskih odluka iz stavka 2.

Za donošenje europskih odluka iz stavaka 3. i 4. kvalificirana većina glasova utvrđuje se kao najmanje 72 % članova Vijeća koji predstavljaju države članice koje sudjeluju, s najmanje 65 % stanovništva tih država.

Kada, po donošenju odluke o obustavi prava na glasovanje, donesene u skladu s odredbama stavka 3., Vijeće odlučuje kvalificiranom većinom glasova na temelju odredbe Ustava, ta kvalificirana većina glasova utvrđuje se kao u drugome podstavku, ili, kada Vijeće djeluje na prijedlog Komisije ili Ministra vanjskih poslova Unije, kao najmanje 55 % članova Vijeća koji predstavljaju države članice koje sudjeluju, s najmanje 65 % stanovništva tih država. U posljednjem slučaju, manjina koja može spriječiti donošenje odluke mora uključivati barem minimalni broj članova Vijeća koji predstavljaju više od 35 % stanovništva država članica koje sudjeluju, uvećan za jedan. U suprotnome, smatra se da je postignuta kvalificirana većina glasova.

6. U svrhe ovoga članka, Europski parlament odlučuje dvotrećinskom većinom datih glasova, koja predstavlja većinu njegovih članova.

Članak I.-60.

Dragovoljno povlačenje iz Unije

1. Svaka država članica može donijeti odluku o povlačenju iz Unije u skladu s vlastitim ustavnim odredbama.

2. Država članica koja donese odluku o povlačenju, o svojoj namjeri obavještava Europsko vijeće. U svjetlu smjernica koje daje Europsko vijeće, Unija pregovara i s tom državom sklapa sporazum kojim se utvrđuju modaliteti njezina povlačenja, uzimajući u obzir okvir za njezin budući odnos prema Uniji. O tome sporazumu pregovara se u skladu s odredbama članka III.-325. stavka 3. Sporazum zaključuje Vijeće, kvalificiranom većinom glasova, nakon pribavljanja pristanka Europskog parlamenta.

3. Ustav se prestaje primjenjivati na državu o kojoj je riječ od dana stupanja na snagu sporazuma o povlačenju ili, u slučaju da takav datum ne postoji, dvije godine od obavijesti iz stavka 2., osim ako Europsko vijeće, u sporazumu s državom članicom o kojoj je riječ, jednoglasno ne odluči produljiti to vremensko razdoblje.

4. U svrhe stavaka 2. i 3., član Europskoga vijeća ili Vijeća koji predstavlja državu članicu koja se povlači ne sudjeluje u raspravama Europskoga vijeća ili Vijeća ni u donošenju europskih odluka koje se na nju odnose.

Kvalificirana većina glasova utvrđuje se kao najmanje 72 % članova Vijeća koji predstavljaju države članice koje sudjeluju, s najmanje 65 % stanovništva tih država.

5. Ako država koja se povukla iz Unije opet zahtijeva pristup Uniji, njezin zahtjev podliježe postupku iz članka I.-58.